

vénye folytán, melyre kamaránk 1889. szeptember 21.-én 325 sz. alatt, majd ismét 1893.-ban a moóri kir. közjegyzőnek a kamara utján 1893. február 25.-én 70 sz. a. véleményes jelentése kapcsán felterjesztett kérvénye folytán: mely utóbbi elintézésében 6910 I. M. 1893. sz. alatt értesítette Nagyméltóságod Fehér vármegye közönségét «hogy a vaáli kir. járásbiróság területére ez idő szerint sem rendszeresíthet külön kir. közjegyzőséget.» Megjegyezte azonban, hogy a vaáli járásbeliek érdekére való tekintettel hajlandó lesz, azon esetben, ha a moóri kir. közjegyzői állás üresedésbe jön, a székesfehérvári kir. törvényszék kerületében levő kir. közjegyzőségek újabb beosztása iránt, a tárgyalást folyamatba tenni.»

Az ügy mai állásában is fentartjuk 1893. február 25.-én 70 szám alatt felterjesztett jelentésünkben kifejtett tiszteletteljes véleményünket.

Budapesten, 1896. márczius hó 24 napján.

A budapesti kir. közjegyzői kamara.

Pocsy György kecskeméti kir. közjegyző irodájában állandó helyettest kíván alhalmazni. Ajánlatok egyenesen a nevezett közjegyző úrhoz intézendők.

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→ Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fumei kir. közjegyző.

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápary 8 sz. a.

Megjelenik havonként egyszer.

TARTALOM: Iránypontok. — A gyámhatóságok által követelt tárgyalási jegyzőkönyv másolatokról. — A kir. közjegyző helyettesítéséről akadályoztatása esetén. — A hagyatéki ügygondnok ügyköre. — Vegyesek.

Iránypontok.

Mind bizonyosabbá kezd válni, a mire — épen egy éve — aggódva utaltunk: hogy az új örökösödési eljárás a közjegyzők anyagi helyzetét nem javítani, hanem súlyosítani fogja. Amit akkor előre mondtunk avval a kétkedő reménnyel, hogy a következő bajjósulatunkat megczáfolja, hogy t. i. a díjfokozat emelése egymagában nem jelenti a jövedelemnek is emelkedését, mikor vele kapcsolatban eltörölve lettek a tárgyalással szorosban egybe nem függő ténykedések díjazása és az általánynak fölemelhetése; hogy a törvény 4.-ik szakaszán következő kényszereljárás, tekintettel az érvényben tartott hirdetményi eljárásra, nem az értékes, hanem a jelentéktelen értékű hagyatékokat fogja a közjegyzői irodákba csődíteni; hogy az eljárási teendők növelése sok aprólékos munkájával az irodai költségek emelkedését fogja magával hozni, a mi egymagában is lenyomja majd az új díjfokozat mérlegét: mindez bekövetkezett, mi fölött kartársainknak általános, e füzetek előző számaiban már szóvá is tett tapasztalatai alapján nem lehet többé kételkednünk.

A hagyatéki becsú mellőzése, a katasteri érték alapján való társítás (Makfalvay-féle módosítvány) az új rendnek kedvezőtlen

hatását még fokozta, s könnyen meglehet, hogy a helyzet, amit az év elején életbe lépett hagyatéki eljárás karunk számára teremtett, további fejlődésében azt válság elé fogja vinni.

Ilyen körülmények között érthető, hogy kartársaink figyelme ujult és növekvő érdeklődéssel fordul azon kérdés felé, mely ez ideig is már elégszer toglalkoztatta, kívált hogy kilátásba kerültek a szaporítások, t. i. a hatáskör tágitása vagy reformja, vagy, amint némelyek már kissé radikális hajlammal mondják, az egész intézmény reformja felé.

Elvégre természetes, hogy karunknak, ha törvényes intézkedésekkel áll szemben, melyek máról holnapra administratív uton még a legjobb akarattal sem módosíthatók, az egyetlen orvoslást megfelelő reformokban kell látnia; s hogyha nincs is közöttünk senki, a ki avval a pretensióval lépne fel, hogy jogszolgáltatásunk bármely ágának rendezésénél az intézményünk anyagi érdekei képezzék a kiinduló pontot, másrészt netáni elleneseink közül sem fogja felhányhatni — legalább méltányosan — senki, hogy ennek az anyagi érdekeknek figyelemmel tartását óhajtjuk olyan reformoknál, melyekre előbb-utóbb úgyis rá kell hogy térjen igazságszolgáltatásunk; hiszen az intézmény szükségessége tán vitán felül áll, anyagi érdekének kérdése tehát az észszerű és méltányos határok között jogos és az igazságügyi igazgatás általános kérdései közé sorakozik.

Hogy így az új törvény — s ez egyben legalább kedvező hatásúnak szeretnők hinni — előreláthatólag buzgóbb sorakozásra készíti kartársainkat, azt hisszük nem lesz hiabavaló dolog a reformpontokat és jelszavakat, melyek ezidáig is leginkább hangoztatva lettek s így legtöbb kilátással bírnak rá, hogy ez által formalis programpontokká váljanak, szemügyre venni, mert tán mondani sem kell, hogy a helyesen megválasztott program minden egészséges akció alapfeltétele, a jelszavak pedig, amik alatt valami mozgáalom megindul, épen nem közömbösek sem annak jellegére, sem a benyomásra, amit az kelt s így félig-meddig magára a sikerre nézve is határozók lehetnek.

Azért vetjük fel a jelszavak dolgát, mert épen ezek között van egy, melylyel igen sokszor, de nem mondhatnók hogy szívesen találkozunk. Ez az, hogy a közönség a közjegyzőséget a lefolyt két évtized daczára még mindig nem karolta fel eléggé, hogy irányában

tartózkodást tanusít, sőt idegenkedést, mely többé-kevésbé a törvényhozást, a bíróságokat, az ügyvédséget stb. is áthatja. Ha ez igaz volna, akkor nekünk közjegyzőknek volna legkevésbé szabad ezt a dolgot hangoztatnunk. Ha valakinek gáncsolói, ellenségei vannak, amiatt azt az embert már elítélni elhamarkodás volna; lesznek annak barátai, dicsérői is, csak utánuk kell látni s azután illik, jót-rosszat összevetve, ítéletet mondani fölötte. Ha azonban mindenki gáncsolja, ha senki sem szereti, már az meggondolni való dolog; mindenkinek tetszeni nem lehet, de senkinek sem tetszeni gyanús. Így van ez intézményekkel is. Ha a miénk két évtized alatt nem tudott volna magának tért szorítani, ha a közönségben általános volna az ellenszenv, akkor ez kész ítélet volna fölötte s egyéb se kellene, mint a tollvonás mely eltörli. De így van-e ez? Hiszen ép az ellenkezője való. A törvényhozásban, mikor a hagyatéki eljárás javaslatát tárgyalta, egymást érték a közjegyzői állások szaporítását sürgető felszólalások, magának a hagyatéki eljárásnak majdnem minden szakaszába bele van szöve a közjegyző, egész sereg újabb törvény és rendelet szemet vet rá és igénybe véteti a közbenjárását, a nélkül, hogy akár az ilyen intézkedéseket kifogásoló, akár általánosságban az intézményt gáncsoló, vagy épen eltörlését követelő szó felhangzott volna valaha. Szinte megfeledkezünk arról a szónokról, a ki szükségét látta annak, hogy beszédében, melylyel különben sem árult el különös jogászhi hívatottságot, az országot felvilágosítsa arról, miszerint a közjegyzői intézmény iránt csak mérsekelt rokonszenvvel viseltetik. De ez az egy szónok, a kinek gyöngéd vallomásai hidegen hagyták a házat, épen arról az oldalról talált ellenmondást, mely mindenkor a legerősebb nemzeti irányt szokta képviselni.

Ki csudálkozhatik azon, hogy egy intézmény, mely fölött egy emberéltő sem múlt el még, találkozik helylyel-közzel olyanokkal, a kik nem méltányolják eléggé, mivel eléggé nem ösmerik? Nagyjában és általánosságban azonban, a ki azt állítja, hogy a hivatalos tényezők intézményük iránt barátságtalan érületűek, bizonyára meggondolatlan, téves dolgot állít. És a nagy közönség? Lehet e észre nem venni, hogy ennek felfogása, szokásai mindinkább hozzá rokonulnak az intézményhez? Napilapokban irodalomban, társas érintkezésben mind sűrűbben felmerülnek ennek a jelei; mind gyakoribb a tapasztalás, hogy a ki valami ügyletét biz-

tosnak, megtámadhatlannak akarja, közjegyzőhöz megy vele még akkor is, ha nem érvényességi kellék a közokirati alak. Olyan áramlatról, mely a közjegyző ellen fordulna, idegenkedésről a közbenjárása iránt, tartózkodásról a közönség körében, misem tapasztalható. És utóvégre ott a statistika, mely a közhitelességi és magánmegbízási forgalom lassú, de állandó emelkedését bizonyítja. Honnan eredhet tehát az a jelszó, melylyel kartársaink enuncziczióban annyiszor találkozunk? Azt hisszük onnan, hogy az illető kartársak kevésbé a reális lehetőségekhez, mint inkább a saját óhajaikhoz mérik az intézményünk térfoglalását. Ha mindenki olyan jól ösmerné a közjegyzőség előnyeit közönségre, igazságszolgáltatásra, mint maguk a közjegyzők, akkor bizonyára aránytalanság léteznék az intézmény mai helyzete és a között, melyet jelentőségénél fogva megérdemel. Csakhogy ez a helyzet a közönség értesültségéhez viszonyul s azért, míg egyrészt evvel arányban levőnek látjuk, másrészt teljesen meg vagyunk nyugodva, hogy állandóan javulni fog, mert a közönség mind jobban és mind általánosabban meg fog ösmerkedni az intézménnyel. Egy igaz, hogy t. i. ez a processus lassú. De már ez minden fejlődési menet törvénye; annál lassúbb, minél nagyobb és minél komplikáltabb az organismus, melyre kiterjed. Így a kérdéses jelszó szülője gyanánt egyenesen a türelmetlenséget kell megjelölnünk. Állást kell pedig ellene foglalnunk, mert módfelett veszélyesnek tartjuk. Egyrészt hogy világos ellenmondásban áll oly tényekkel, melyekről mindenki tudomással bír, gyanúba hozza a panaszoknak jogosultságát, melyek intézményünk köréből vele társulva felhangzanak. Másrészt kész fegyvert szolgáltat azoknak, a kik netán valami alkalommal csakugyan intézményünk ellen akarnának támadni. Az ilyeneknek csak a szánkából kellene kivenni, azt a jelszót, hogy a legveszélyesebb argumentumot irányozhassák ellenünk: az általános idegenkedést intézményünk iránt, a mi hasznavehetlenségével egyértelmű volna.

Ha már így a jelszavakban, melyeket programmunk homlokára írunk, nem csekély óvatosságra van szükség, még sokkal szükségesebb ez magának a programmnak és azután a módnak megválasztásában, melylyel azt érvényesíteni szándékozzuk. Széttartjuk ezt a két dolgot, melyek mindegyike annyira fontos, hogy avval a néhány szóval, a mit itt néki szentelünk, még csak távolról sem vélhetjük kimerítettnek.

A mi először is a materiális programot illeti, az a nézetünk, hogy a kérdés jelentősége, messzenyúló összefüggései és a fenforgó viszonyok, szinte szükségszerűleg egy kettéválasztásra utalnak. Intézményünk reformját abban a terjedelemben, melyben az egy, a modern eszméknek s az ezek által jelzett jövő fejlődésnek megfelelő igazságügyi szervezet organikus és jelentőséges kiegészítő részét képezné, nem tehetjük olyan programmunkká, melyre közvetlen törekvéseink összpontosíthatók volnának. Nem azért, mert a reform, ilyen terjedelemben, már nem az intézményünknek, hanem egész igazságügyünknek reformját jelenti. Jelenti pedig olyan keretben, melyet aligha fog egy generáció betölthetni s azért, ha nem is nevezhető az ilyen arányú reform egyenesen utópiának, mivelhogy végre valósítható és észszerű dolgokat céloz, mégis az érte való küzdelem, hogy közvetlen eredménnyel nem kecsegtethet, impracticus volna és hogy értékes erőket lefoglal és kimerít, egyenesen hátrányunkra is szolgálna.

Ehhez a nagyarányú reformhoz tartozik első sorban a jogszolgáltatás olynemű átalakítása, melynek révén a közjegyzőség, az adminisztrációval szemben független jellegének megtartása mellett, a perenkívüli jogszolgáltatásnak önnálló hatáskörrel való ellátására rendelt törvényes organumává válják. Annak, hogy a peres igazságszolgáltatás a perenkívüli ténykedések ellátásától elválasztassék, hogy a bíróságok ez utóbbiak nyügetől megszabaduljanak, hacsak igazságügyünk visszafelé fejlődni nem akar, egykor okvetlen be kell következnie. A kérdés csak az lehet, hogy a perenkívüli eljárás teendőit az állam adminisztratív feladatai körébe szándékozik-e majd vonni, vagy független közegekre s illetve is egyenesen a közjegyzőkre fogja-e bízni. Ez utóbbi minden józan ok figyelembe vételével, hacsak a fejlemények a már adott iránytól el nem térnek, alig vonható kétségbe. Mivel a közjegyzők ezen jövő hivatásának mai hatáskörükben meg van már a csírája. A hagyatéki eljárás mai nap már a közjegyzői közreműködéssel lényegesen, és elválaszthatatlanul egybe van kapcsolva. Bármily nagynak is lássék az a lépés, mely a közjegyzőt hagyatéki ügyekben a bíróságtól teljesen függetleníti és az ügynevezett átadóvégzés meghozatalára is jogosítja, mégis csak egy lépés az. És pedig egy lépés arra a térre, mely már mai nap is a közjegyzőnek törvényesen elősmert kiváltságos tere, t. i. a közhitelű tanusítás terére. Az örökösödési ügybe a bírónak ne legyen beleszólása, míg az örökösök

békén megegyeznek a hagyaték birtokbavételén. Az átadó végzés ilyenkor csak e megegyezés közhitelű tanusítása. Ha a megegyezés létre nem jön, akkor kezdődik a bíró szerepe, de nem a hagyaték-bíróé, hanem a per-bíróé. Per híján a bírónak hagyatéki ügyekben való igénybevétele egy igazságügyi luxus.

Ugyanez áll a perenkívüli eljárás másik nagy ágára, a telekkönyvi eljárásra vonatkozólag is. A telekkönyvi jog, tán nem is távol jövőben, tisztán formális joggá fog fejlődni, mint azt már a német polgári törvénykönyv javaslata tanusítja. Az ingatlanokra vonatkozó jogok szerzése az ügylet anyagi jogi elemeitől teljesen függetlenített s a szerződés alakai kellékei s a telekkönyv adatainak összhangjára épített formal aktussá fog válni. A telekkönyvi bírónak közreműködését, mely mai nap is túlnyomóan jogrendőri jellegű, helyettesíteni fogják a megfelelő alakiságokra fektetett törvényes garantiák. A dolgok ezen rendjében a telekkönyvi hivataloknak szerepe pusztán registrálásra szorítkozik, míg másrésztől felmerül annak szüksége, hogy az ügyletek, részint az alakiságok fontossága, részint az anyagi jogi elemek megfelelő érvényesülhetése végett avatott, és nyilvános jellegű közegek közreműködéséhez utaltassanak. Hogy ezek a közegek csakis a királyi közjegyzők lehetnek, az hivatásuk jellegének és képesítésüknek szoros következménye.

Egy része azoknak a jogszolgáltatási teendőknek, melyeket ma általában a perenkívüli eljárás össznevezete alá szokás csoportosítani, meg kell hogy maradjanak ugyan a bíróságok, illetve bizonyos administratív vagy autonóm hatóságok hatáskörében azután is, hogy a perenkívüli jogszolgáltatás különváasztásának elve elfogadva, illetve érvényesítve is leend, legalább ez irányban mai nap még a legmeszebb menő reformeszmék sem engednek más jellegű alakulásokra következtetést. Így jelesen a gyámsági, gondnoksági ügyek, holtta nyilvánítások, megsemmisítések, hogy a mai elvektől lényegesen különböző elbánást nyerjenek, előre látható időben, arra nézve semmi jel, de semmi szükség sem forog fenn. Hacsak a szükségét abban nem akarjuk látni, hogy a bíróságoknak tisztán ítélkezési hivatásuk merev következetességgel általánosítottassék. A tényleges viszonyok azonban az ilyen szükségéről, mely tisztán elméleti volna, mit sem tudnak. Ellenkezőleg, a míg az a bizalmatlanság az állami igazgatás iránt, e mit az absolutismus emlékei hagytak meg örökül, még ha indokolatlan is volna, a mit tán nem

is lehet mondani, az alkotmányos garanciákhoz való ragaszkodást a közönségben éberén fogja tartani, szó sem lehet arról, hogy olyan intézkedések, melyek a polgárok jogi c. elekvés-képességét, személyes és vagyoni rendelkezési képességüket érintik, más kézbe kerüljenek, mint a bíróé. Ez azonban mit sem változtat annak a lehetőségén és szükségén, hogy a perenkívüli eljárás teendőinek ellátására hivatott közegek elvileg és általánosságban a közjegyzőség rendeltetésé ki, amint azt intézményünk közvetlen példaképe, a bajor közjegyzői törvény tényleg megcselekszi, miután az érintett, mindenképen a bírói kéz számára fentartandó hatáskör a perenkívüli eljárás egészéhez. — úgy vesszük ezt a categoriát, amint reánk származott, a nélkül hogy egyöntetűségét vizsgálónk, — mint kivétel viszonylik.

A perenkívüli eljárás átalakításával kapcsolatos ezen nagyszabású reform azonban félszeg maradna, ha annak alapjai nem az anyagi magánjogba lennének lerakva. Ennélfogva nemcsak az eljárási törvények, hanem magának a polgári törvénykönyvnek is reformját előfeltételei közé kell soroznunk. Az ingatlanra vonatkozó jogok szerzését, az örökség birtokbavételét, az örökségi jogok érvényesítését szabályozó elvek a leglényegesebb összefüggésben állanak a kérdéses reformokkal. A polgári törvénykönyvnek azonban nem kizárólag ezen intézményeinél várjuk a közjegyzőség igénybevételét. A jogok megalapításánál vagy megszünténél, mindenütt, hol az alakszerűséget constitutív mozzanattá teendi vagy tette máris jogfejlésünk, avagy, hol az alakszerűségeket ünnepélyességi vagy bizonyítási célok kedvéért látandja jónak előírni, a közjegyzőségnek, mint ezekre legalkalmasabb és legilletékesebb tényezőnek szolgálatba vétele szinte elkerülhetetlen. S ezért magunk részéről úgy tartjuk, hogy azon törekvések valósításának ideje, melyek karunkban az okirati kényszer kiterjesztése tárgyában nem egyszer felmerültek, csakis a polgári törvénykönyv megalkotásával fog bekövetkezni. Ameddig ez a kiterjesztés nem általános, egész jogrendszerünkkel szerves összefüggésben álló elvek alapján leend eszközölhető, hanem csak szórványosnak céloztatnék alig hiszszük, hogy elegendőleg megokolható, az egyoldalú kedvezés látszatától megóvható s ezért keresztülvihető is lehetne.

Midőn ilykép intézményünk tulajdonképeni reformját egy aránylag távoli jövő dolgának állítjuk lenni, nem akarjuk azt mondani, hogy már azért ezt a reformot, illetve a létesítésére vonatkozó tö-

rekvéseket teljesen el kell ejteni. Ellenkezőleg. Épen mert a reform arányai túlhaladják a közönséges mértéket, nem szabad evvel mérnünk sem a hozzá szükséges időt, sem a reá fordítandó fáradságunkat. Eredményt csak úgy várhatunk, ha az e reformra vonatkozó programot érteljük, ösmertetjük, soha szem elől nem tévesztjük. Nem nő meg a vetés egy nap alatt. Hanem a magot, azt el kell szórni. Ismernie kell hazánk jogászközönségének ezeket a mi törekvéseinket. Hiszen igazságügyünk fejlődésének épen olyan munkásai vagyunk, mint mások; és valamennyinek közös ígyekezete fogja azt nagygyá nevelni. A mi téves, a mi önző ezekben az ügyekezetekben, azt majd kiselejtezi az idő. A mi pedig értékes, annak igazságot fog szolgáltatni. És nagyon hiszszük, hogy a mi programunkat, hacsak elegendőleg érvényesíteni tudtuk, egykor majd szinte teljében igazolni fogja.

Hanem hát a jövőendő ígéréteivel a jelen bajai nincsenek meg-
orvosolva. Ezek pedig égetők; karunknak minden idealis törekvések mellett, közvetlen reformokra van szüksége, melyek, bár legyenek szerények az arányai, keresztülsegithessék azon az időn, mely a gyökeres újjáalkotástól elválasztja. Ezeket a kisebb szabású reformokat tartjuk olyanoknak, melyekre közvetlenül minden erőnk és küzdelmünk kell hogy összepontosuljon. Ama nagyobb szabású reform törekvéseink háttére, tartaléka, ez a kisebb közvetlen tárgya kell hogy legyen. S azt tartjuk épen fontosnak e kettéválasztásban, hogy a reformtörekvésekben össze ne vegyitessenek az elérhetlen célok az elérhetőekkel, idealis lehetőségek a praktikus valóval. Egy bizonyos szerény mértéke az óhajoknak, melyet igazolnak a tények, parancsolóvá tesz a bizonyítható szükség, okvetlen meghallgatásra fog találni. Elnagyolt indítványok veszélyeztethetik a legjogosabb kezdeményezésnek is a sikerét.

Minők legyenek azonban az ilyen arányokra szorított reform körvonalai, mi legyen a tárgya? miben álljon a programja? Mindenekelőtt teljesen kizárandónak tartunk minden olynemű törekvést, mely a közjegyzői törvény egészének revisiójára vonatkozik, amennyiben ez a revisio a törvény elvi rendelkezéseinek elvi módosítását célozza. Ebben a pontban, azt hiszszük, Mannheim Ignác t. kártársunk hangoztatta az utolsó bizottsági ülésen az egyedül helyes nézetet, azt t. i., hogy a közjegyzői törvény revisiójának ideje még

el nem érkezett. Hozzátehetjük, hogy veszedelmes kísérletnek tartanók ennek a törvénynek alapelveit, tá noszlopait bolygatni. Nem azt akarjuk, hogy fejünkre dőljön az épület, hanem, hogy befejeztessék. Törvényünk jó, egyike a legjobb közjegyzői törvényeknek, függetlenség, testületiség, hatáskör, egészséges alapokra vannak tekintve benne; a miért még egyik másik irányban fejletlenek, hiba volna nyesni rajtuk, elvenni belőlük, ho'ott legfeljebb kiegészítésre szorulnak. És ezért a leghatározottabban állást kell foglalnunk egy nagyon érdemes oldalról jövő indítvány ellen, mely a közjegyzőt úgy a magánmegbízatások teljesítésétől eltiltani, mint — ha ugyan jól értjük — a bírói megbízatások teljesítésétől felmentetni célozza. Ami az elsőket illeti, a feleknek perenkívüli ügyekben való képviselése, jelesen a telekkönyvi beadványok, számos közjegyzői irodának épen az a segédforrása, mely a hivatalos hatáskör-adta jövedelem deficitjét ellensúlyozza, miért is a javaslatba hozott rendszabály számos irodának materiális egyensúlyát teljesen fölforgatná. Kárpótlásul az okirati kényszernek kiterjesztése csak úgy szolgálhatna, ha az okirat fölvétel kizárólag a közjegyzői hatáskörbe utaltatnék s okirat-szerkesztéstől, jelesen az ügyvédek is, teljesen eltiltatnának. Fel lett már egyszer vetve ez az utóbbi eszme, ha jól tudjuk, évek előtt egy jogi szaklap hasábjain; egy volt közjegyzői helyettes hozta javaslatba, hogy ügyvédek és közjegyzők között olymód osztásék meg a hatáskör, miszerint emezek az okirat felvételének, am azok a beadványok készítésének és szorgalmazásának kiváltságát kapják. Azonban szemmel látható, hogy az efféle teljesen lehetetlen. Semmi szükség nincs arra sem elméleti, sem praktikus szempontokból, hogy minden jogügylet okiratba, vagy épen közokiratba foglaltassék. A forgalom végtelen megnehezítése és megdrágítása következik belőle s alig is kételkedhetni, hogy már az eszméje ellen is az egész közönség fellázadna. Hogy célszerűségét semmi mód sem lehetne megalapítani, világos volna egyedüli célja: a jogi karok kenyérkérdésének elintézése. Ez pedig egymagában véve nem lehet ilyen beható igazságügyreform vezérlőindoka s közjegyzőt, ügyvédet egyaránt gyűlöletessé tenne a közönség szemében. A korlátlan okirati kényszerre tehát gondolni sem lehet. A mi pedig a bizonyos ügyletekre korlátolt közokirati kényszert illeti, azt hiszszük, legalább a mi az eddig javaslatba hozott ügyleteket illeti, hogy csalódásban vannak, a kik ezektől az okiratok számának tekintélyes emelkedését

várják. Egészen eltekintünk attól, hogy, ha ez a rendszabály komolyan javaslatba hozatnék, azt egészen más indokokkal kellene támogatni, mint a közjegyzői irodák forgalmára várható kedvező hatással. Általános jogszolgáltatási érdekek, a jogkereső közönség egészének, vagy valamely osztályának érdeke, politikai, történelmi, elméleti czélszerűségi indokok stb. mind előbbre valók. Támogatja-e azonban valamelyike ezeknek pl. a nem önjogú feleknek, vagy a közintézeteknek, az alapítványoknak stb. ügyleteire vonatkozó okirati kényszert? Hiszen éppen ezek az ügyletek részesülnek a lehető legnagyobb ellenőrzésben, különös hatóságok és hivatalok feladata az illető ügyletek anyagi és alaki correctnessége feletti fölügyelet, a szerződő nem önjogú vagy jogiszemélyek érdekeinek védelme! Az ilyen irányú javaslatnak tehát nem lehet kilátása sikerre. Jelentőségét pedig a közjegyzői irodák ügyforgalmára nézve, ismételjük, igen csekélyre becsüljük. A bírói megbízásoktól való felmentés, ha nem is okozna oly tekintélyes anyagi kárt, mint a magán megbízások teljesítésének eltiltása, de minden esetre befolyásolná az irodák mérlegét és pedig minden kárpótlás nélkül. Mi volna a célja az ilyen reformnak? A közjegyzőség függetlenítését kívánatosnak tartjuk magunk is, sőt ez egyike az óhajtott reformok vezérlő gondolatainak. Csakhogy a foganatosítását éppen ellenkező módon gondoljuk. Ezek a megbízások ne a közjegyzőktől, hanem a bíróságoktól vétessenek el. Az ügykör maradjon meg, sőt bővüljön, de azt a közjegyző ne mint a bíróság megbízottja, hanem törvényadta saját hatáskörénél fogva lássa el. Hogy a függetlenség elvének ilyen fokú érvényesülése egyelőre nem várható, az illető reformot azon nagyobb szabású program pontjai közé tartjuk sorozandónak, melynek valósítása nem volna czélszerű, hogy közvetlen törekvéseink tárgyát képezze, a nélkül azonban, hogy azt valaha is szem elől téveszszük, vagy egykori valósíthatásáról végleg letegyünk. Éppen ellenkezőleg, a nézetünk az, hogy a bírói megbízási ügykör minden kibővítését örömmel kell fogadnunk, bár az egyelőre a megbízási, illetve is a bíróságtól való függetlenség jellegével concedáltassék is. Átmeneti stádium nélkül gyökeres elvi változások minden téren a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak. Azért a bírói megbízási ügykör fokozatos bővítésében egy átmeneti stádiumot kell látnunk, mely az illető teendőknél a bírói hozzájárulástól való végleges függetlenítését előkészíteni fogja.

Mindezek a teendők, melyek in ultima analisi perenkívüli jellegűek, ha egyszer a tényleges elintézésük huzamos időn át a közjegyző által történt s az ilyen rendnek czélszerűsége bebizonyosodott, már a tények erejénél fogva véglegesen a közjegyzői hatáskörre fognak maradni, mihelyt elérkezett annak a belátásnak az órája, hogy a bíróság pusztán jóváhagyó, illetve ellenőrző közbenjárása az illető ügyek elintézésére lényegtelen valami, mivel azoknak tökéletes elintézését a közjegyzői közbenjárás egyedül is biztosítja. Addig, minél ilyen több teendő kerül a közjegyzőnek egyelőre független hatáskörébe, annál jobb; hasonlítson ez a hatáskör a gyümölcsöző, melyet minél hosszabb idő érlel és telít, annál kiválóbb lesz mire az ágról leválik.

Ismételjük tehát, hogy a közjegyzői törvénynek, amilyen az ma, elvi módosítását perhorrescáljuk, mert az ilyen módosítás mai nap nem történne azon elvek alapján, melyek intézményünkre haladást jelentenének. Nyirbálás történne, nem fejlesztés. Arra a kérdésre tehát, hogy minő programot acceptáljon karunk közvetlen törekvéseire nézve, melyeknek feladatuk volna egyrészt a főforgó bajok és hiányok orvoslása, másrészt egy nagyobb szabású, jövőendő fejlődés előkészítése, első sorban egy negatív választ gondolunk helyesnek, t. i. *tartózkodást a közjegyzői törvény revisiojára vonatkozó követeléstől*, a mennyiben ez a revisio a jelenlegi hatáskör módosítását célozná.

A mi a pozitív feladatokat illeti, azt hisszük, mindenekelőtt orvoslást kell keresnünk az új örökösödési eljárás azon hátrányai ellen, melyekre már fennebb utaltunk. Feladataink, munkánk, felelősségünk növelését szívesen vesszük, de hogy evvel egyidejűleg anyagi helyzetünk rosszabbodjék, azt senki méltányosan nem kívánhatja. Nem is fogja kívánni. Szükséges lesz azonban, hogy az új eljárásnak kedvezőtlen anyagi hatása annak módja és rendje szerint igazoltassék. Három-négy hó bizonynyal rövid idő ahhoz, hogy tapasztalatai máris módosítások alapjául szolgáljanak; és egyes kartársak panaszai sem nyujtanak elegendő támpontot arra, hogy belőlük általános következtetések vonassanak. Azért ha e kérdésben az első évnek egész karunkra terjedő statisztikai eredményei igazolni fogják, hogy hiúk voltak a hagyatékok számának, illetve a hagyatékokból folyó jövedelemnek növekedéséhez kötött remények, akkor a hagyatéki díjakra vonatkozó szakaszok módosítása, kétséget nem szen-

vedhet, akár a skála emelése, akár a tárgyalással szorosán egybe nem függő ténykedések, illetve a kétszeresig terjedhető megállapítás visszaállítása útján. Karunk ez irányban való kezdeményezése persze a siker feltételét képezi.

Második pontjául a közvetlen reform-programnak a királyi közjegyzők díjairól szóló 1880. LI. törvény cikk módosítását szeretnők megjelölni. Ez a díjtörvény, mely a két évtized előtti viszonyokhoz van szabva, hogy azóta a közvagyonyosság gyarapodott, az életviszonyok pedig minden téren megdrágultak, határozottan avult és méltánytalan. 1 frt díj a sokszor komplikált viszonyok tanulmányozását feltételező és terjedelmes egyoldalú nyilatkozatok megszerkesztéséért és okíratbafoglalásáért; 3 frt az értesítvények felvételeért, közléseért és tanúsításáért, a mi tanácskozással, fogalmazással, távozással és nem kevés irodai munkával van egybekötve, 1 frt 60 kr. a végrendelet kihirdetése körüli eljárásáért, a mi félnapot is igénybe vehet; 2 frt, mint óraszerinti díj, a mi a közjegyzőt bizonyos iparosok színvonalára süllyeszti tekintet nélkül a közjegyzői munkának — kivált, ha több órára terjed — fárasztó voltára, belértékére, fontosságára és hasznára; 8 frt., esetleg csak 5 frt. egy egész nap munkájáért bírói megbízásokban, a mi egy évre átszámitva, az irodai kiadások, nyugdíj illetményi stb. levonásával, a közjegyzőt egész életére körülbelül a törvényszéki jegyző javadalmazására szorítja; az írásdíjnak kizárása óvásoknál, hitelesítéseknél, jegyzőkönyveknél, stb., a bírói letétek kezelésének, elhelyezésének ingyenessége, stb. stb., nem egyeztethetők össze mai nap már a méltányossággal. Hozzájárul, hogy a közszolgálat minden terén a fizetések emelése az érdekeltek által sürgetve is és illetékes helyen kiállításba is vannak véve, úgy karunknak ez irányban való akciója — meg vagyunk győződve róla — szintén nem fog sikertelen maradni.

Harmadsorban és ellentétben a karunk egy tekintélyes tagjától eredő már érintett javaslattal, szükségesnek véljük, hogy közvetlen törekvéseink arra irányuljanak, miszerint a bírói megbízások köre lehetőleg kibővítettessék. Van egy egész sora a bírói teendőknél, melyek jogszolgáltatásunk mai keretében, a nélkül, hogy mélyreható változtatásokra volna szükség, egymásután átutalhatók a közjegyzői hatáskörbe, egyelőre fentartatván, a már kifejtett okokból, a közjegyzői közbenjárás függeteg jellege. Egyes törvényhozási, illetve kormányintézkedések már ez ideig is elismerésre méltó mó-

don haladtak ezen az uton, jeléül annak, hogy a hajlandóság ez irányban intéző köreinkben megvagyon. Így a tényleges birtokos telekkönyvi bejegyzéséről szóló törvényjavaslat, bár a dolog természete szerint csak múló, de egészen új és értékes működési kört nyitott az intézménynek. A lakbérfelmondási rendelet is úgy tekinthető, mint a közjegyző hivatottságának a perenkívüli téren előismerése; noha ezek az intézkedések egy lényeges ponton, t. i. a közjegyzői kizárólagosság pontjában eddig még sántikálók. Mindösszevée azonban a bírói megbízások czimén eredő mai hatáskör ahhoz képest, a mivé könnyű szerrel kibővíthető volna, nagyon is hiányos még. Bírói becsük és előzetes szakértői szemlék például még mindig a bíróság előzetes közbenjárását igénylik. Pedig, aki ingatlanát egy törvényes óvadék kedvéért megbecsültetni, vagy a kereskedő, a ki a kereskedelmi törvény 347. és 351.-ik szakaszai alapján az áru minőségét szakértők által megállapíttatni kívánja, miért legyen kénytelen e célból a bíróságot zaklatni, melynek egész közbenjárása a szakértők megválasztásában, esetleg egy kiküldött megbízásában és jelentésének átvételében áll. Ezeknek a perenkívüli ténykedéseknek súlypontja a szakértők nyilatkozatában és e nyilatkozatnak hiteles tanúsításában fekszik, miért is a közjegyző, kit a felek e célból egyenesen megkeresnének, a már esküt tett bírósági szakértők sorából saját hatáskörében megtehetné a kijelölést s a szakértői véleményt jegyzőkönyvbe foglalva, utólag terjeszthetné ezt a bíróság jóváhagyása alá, ha már bírói öbölbe kell hogy szakadjon minden patakocská. A kereskedelmi törvény különben bő forrása a kizárólagos közjegyzői hatáskörbe utalható perenkívüli tanúsításoknak. Így a cégjegyzések vagylagossága, miután minden törvényszék területén van közjegyzői székhely, épen oly fölösleges, mint a bizományos, szállítmányozó és fuvarozó zálogjogának kielégítésére szolgáló árverés bírói intézése, holott az ellenfél meghallgatása az ilyen árveréseknél úgyis ki van zárva és maga a kereskedelmi törvény a vevő és eladó közti teljesen analog viszonyokban a hites személy kizárólagos illetékességét concedálja. Hasonló áll a végrehajtási eljárásról, a csődeljárásról, a hitbizományok körüli eljárásoknál, hol részint már érvényben levő, de pontos utasítások híján nem egyöntetűen és nem kivétel nélkül alkalmazott törvényes intézkedések eddig csak hiányosan biztosítják a közjegyző hatáskörét (árverések, vételárfelosztások, leltározások), részint a már meg-

levő törvényes intézkedések tágítása, már több ízben javasolt teendők átruházása által, a közjegyzői hatáskör végleges megállapítása czél szerű módon volna előkészíthető. Mindezekben az volna karunk első feladata, hogy az érintett irányban kívánatos reform-intézkedéseket pontonként összegyűjtse s azok felett egyöntetű fellépés czéljából megállapodjék.

Nem tagadható, hogy a közjegyzői hatáskör tágítását czélzó intézkedések foganatba vételére, még abban a szűkebb keretben is, melyet, mint kedvező körülmények között ez idő szerint valószínűt gondolunk, a közjegyzői törvény novelláris kiegészítése látszik legalkalmasabb módnak, miután ezek az intézkedések a jogszolgáltatás annyi ága közé nyúlnak, hogy a szórványos reformálás szinte lehetetlen; míg az intézményre való vonatkozásuk tényleg valamennyi között egy összekötő kapcsot létesít, mely egyenesen a novella rendszerére utal. — Igazságügyünk különben úgy sincs szerves törvények rendszerére építve és maga a közjegyzői törvény is mintáját képezi az egymáshoz szervesen nem illő anyagok összekapcsolásának egy incidentalis eszme vezérfonalán. Így a novella alapja alá fogott reform nem kellene mért szégyelje foltozott voltát az anyatörvény társaságában.

Evvel már részben a reform megvalósításának módjára térünk volna, illetve az eszközökre, amiknek megválasztását czikkünk elején a maturalis program felállításával szinte egyenrangú fontosságúnak jeleztük. Erről a második kérdésről azonban nem ezúttal akarunk szót tenni. Hanem annak felemlítését nem mellőzhetjük, hogy a novelláris reform egy lehetőségnek nyit ajtót, mely még az anyagi program keretébe tartoznék s melyet ezért, mint negyedik pontot lehetne a fentiekhez sorozni, Ez t. i. a közjegyzői törvény azon intézkedéseinek módosítása, illetve kiegészítése volna, melyek nem elvi természetűek, melyeket azonban eddigi tapasztalatok, illetve az idáig fejlett gyakorlat reformálandóknak jelöl. Ilyenek a közjegyzői állások betöltésének, a helyettesítésnek, a magánokirati tilalomnak és a pénzletétek körüli korlátozás eltörlésének stb. kérdései. Bizonyos, hogy ha ezeket is az actualis reform keretébe be lehetne vonni, az intézményünk megerősödésének és ama nagyobb, távolabbi reform előkészítésének nagyon előnyére volna.

A gyámhatóságok által követelt tárgyalási jegyzőkönyv másolatokról.

Az új örökösödési eljárás, valamint a végrehajtási utasítás hallgatással mellőzi a gyámhatósági ellátást igénylő hagyatéki ügyekben felvett tárgyalási jegyzőkönyv másolatának kérdését, miből kifolyólag a gyámhatóságok és hagyatéki bíróságok különböző gyakorlatot honosítanak meg, amiből idővel előre nem látható és eléggé nem fájlalható zavarok támadhatnak.

Az új örökösödési eljárás szerint a gyámhatósági ellátást igénylő hagyatékokban felvett, legtöbbször az osztályos egyezséget is magában foglaló tárgyalási jegyzőkönyvek közvetlenül az eljáró közjegyző által mutattatnak be a gyámhatósághoz, honnét jóváhagyás után a hagyatéki iratok, ha már a hagyatéki kimutatás előzetesen elkészítetett, a hagyatéki bírósághoz, ellenkező esetben pedig a közjegyzőhöz kerülnek, anélkül, hogy a tárgyalási jegyzőkönyv egy példánya vagy másolata az árvaszéki irattár részére visszamaradna. Legalább a törvény és a végrehajtási utasítás nem intézkedik egy ily másolatnak az árvaszéki irattárban való megőrzéséről. Miután pedig a hagyatéki iratok s így az eredeti tárgyalási jegyzőkönyv s osztálylevelél is a hagyatéki bíróságnál őrizendők, az árvaszéknél minden egyes hagyatéki ügyben csak a haláleseti ívnek a gyámhatóság részére készített példánya, a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv bemutatását elintéző végzés fogalmazványa, a hagyatékátadó végzés és esetleg, amennyiben telekkönyvi átírást igénylő ingatlan vagyontartozott a hagyatékhöz, a telekkönyvi bekeblezést rendelő vagy megtagadó telekkönyvi hatósági végzés fog őriztetni. Ezen iratok azonban a gyámság vagy gondnokság alatt álló személyek vagyontjogi ügyeinek elintézésénél nem mindig elégségesek; legyen bár az a hagyatékátadó végzés a legcorrectebbül fogalmazva, a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv teljes tartalmát minden egyes esetben fel nem ölelheti, már pedig a gyám- vagy gondnokhatósági elintéztést igénylő vagyontjogi ügyek legnagyobb része örökösödési esetekből kifolyólag kerül az illető hatóság intézkedési körébe, miért is annak a gyám- vagy gondnokhatóságnak correct intézkedés szempontjából legtöbbször ismernie szükséges a tárgyalás minden fázisát s az

osztályegyezségnek legapróbb, sokszor minutiozus — de fontos — s a hagyatékátadó végzésben kifejezésre nem jutó részleteit is.

Azt hiszem különben, a gyakorlat emberének hosszasabban documentálnom nem kell azt, hogy a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv, mint a hagyatéki iratok legfontosabbikának ismerete nélkül az érdekelt gyám- vagy gondnokság alatt állók vagyoni jogi ügyeinek intézése tökéletes nem lehet. Ezt bizonyítja azon tény, hogy az 1877. XX. t. cz. életbelépte óta a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyvek egy példánya (hiteles másolata) az árvaszéki irattárakban megőriztetett. Ha tehát elfogadjuk azt, hogy az árvaszéki irattárakban szükséges a tárgyalási jegyzőkönyv s az osztálylevél megőrzése, előáll azon kérdés: ki készítse el ezen másolatokat? Az eljáró közjegyző ügykörébe utalva nincs, ő a törvényben megállapított díjatalányért csak az illetékkiszabási célra szolgáló egy példányt köteles elkészíteni, reá tehát, legalább a másolási és hitelesítési díj megtérítése nélkül, e másolatok elkészítésének terhe nem hárítható. A hagyatéki bíróságok irodai személyzetének tevékenysége e célra igénybe szintén nem vehető, mert legtöbb bíróságunknál épen a kezelő személyzet túlterhelése oka az ügyek lassú elintézésének, illetve a kiadványok lassú expeditiojának. Maradna tehát e másolatok elkészítésének teendője az árvaszékek kezelő személyzetére; nem mondom, hogy egynémely nagyobb törvényhatóság, mint például a főváros is, nem ad oly kezelő személyzetet árvaszékeknek rendelkezésére, mely e másolatok elkészítését is elvégezni képes, de a legtöbb árvaszék, különösen a rendezett tanácsú városok árvaszékei, egyáltalán nem rendelkeznek oly irodai személyzettel, mely e másolatokat a rendes ügymenet fennakadása nélkül elkészíthetné. Vegyük csak például hogy Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún-vármegye árvaszékét, mely 17 k. járásbíróság területére terjed, az eddigi hagyatékügyi forgalom átlaga szerint minden egyes hagyatéki bíróság területéről legalább 200 darab oly hagyaték kerül elintézésre alá, melyben kiskorúak vagy gondnokoltak is vannak érdekelve, tehát legalább 3400 darab hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv érkezik évenként Pestmegye árvaszékéhez; ha még figyelembe vesszük, hogy átlag a tárgyalási jegyzőkönyvek egy ív terjedelműek — pedig gyakran sokkal terjedelmesebbek is — bizvást tehetjük a pestmegyei árvaszék másolási teendőjét 4000 ívre; ezen mennyiség feldolgozása, számításom szerint, figyelembe véve az összeolvasásra és hitelesítésre szánt időt, legalább három

írnok egész évi kizárólagos munkáját igényli; igen ám, de hol van az a három felesleges írnok vagy díjnok és fedezi-e annak fizetését a törvényhatóság?? Így van ez azután minden más árvaszéknél is!

Ha már most nem történik gondoskodás e másolatoknak a gyámhatóságok irattára részére való elkészítése iránt, vagy egyáltalán nem lesznek az árvaszéki irattárakban feltalálhatók a szóban forgó másolatok, vagy, ha azokat az árvaszék saját hivatalos segéd-személyzete által készítteti el, úgy az ügymenet, főleg pedig a hagyatékok bírói átadása szenved késedelmet, vagyis az új örökösödési eljárás egyik célja «az örököszt minél gyorsabban öröksége birtokába helyezni» szenved érzékeny sérelmet. De szenvednek a hagyatéki eljárást vezető közjegyzők is, akiknek díjai a bíróság által a jegyzőkönyv szövegében történt felszámítás alapján állapítandók meg; igen, de az eredeti jegyzőkönyv a gyámhatóságoknál késik, tehát a bíróságnak nincs módja azt előbb megállapítani, míg a felvett tárgyalási jegyzőkönyv árvaszékileg elintézve hozzá nem érkezik, ez pedig a fentebb ecsetelt helyzet mellett gyakran a tárgyalás megejtésének, tehát a közjegyző működésének befejezte után hónapok múlva történik, s így legtöbbször a közjegyző amúgy is szerény munkadíját csak jól megérdemelt munkájának befejezte után 4—5 hónap múlva követelheti. A törvénynek az az intézkedése különben, hogy a közjegyző munkadíja a hagyatékátadó vagy perre utasító végzésben állapítassék meg, magában véve is elég panaszra ad okot, mert jól megérdemelt díjához a közjegyző valóban nagyon későn juthat; de ezuttal e kérdést nem érintem.

Az elmondottakban oda concludálok, hogy az árvaszékek kezelő személyzetére a szükséges másolatok elkészítését a személyzet szaporításának előfeltétele nélkül bizni nem lehet és nem szabad, mert ez okvetlen a hagyatéki ügyek befejezésének késedelmét okozná és a restantiákat gyarapítaná.

A törvény és végrehajtási utasítás e részbeni intézkedéseinek nélkülözése folytán mégis előáll azon expediens, hogy az árvaszékek, úgy, mint az volt az új örökösödési eljárás életbe lépte előtt, tényleg a közjegyzőket keresik meg az irattárak részére szükséges másolatok elkészítése iránt, magamnak is közjegyzői kerületemben két árvaszékkel van dolgom a pestmegyei és Félégyháza városi árvaszékkel; az örökösödési eljárás életbeléptetése után nyomban mindkét árvaszék általánosan tartott végzésben megkeresett az iránt,

hogy a tárgyalási jegyzőkönyvek másolatát mindenkor készítsem el az irattárak számára is s az iratokkal együtt mutassam be, mert e másolatokra a gyámoltak és gondnokoltak ügyeiben szükségük van. Az egyik árvaszék végzésében a másolatok díjait a gyámok terhére felszámítandónak jelzi s a tárgyalási díjakkal együtt beszédendőnek mondja, a pestmegyei árvaszék az összes örökösök terhére kívánja a díjakat felszámítani s megkeresi általánosan tartott végzésében a területén működő összes járásbíróóságokat az iránt, hogy az ekként felszámítandó másolás és hitelesítési díjakat az eljárási díjakkal együtt, tehát azokhoz hozzászámítva megállapítani sziveskedjenek.

Tudomásom van, hogy más árvaszékek is a másolatok elkészítését szükségesnek tartják és azok elkészítésének terhét a közjegyzőre hárítják, de legtöbb árvaszék a másolási díjak felszámítását kegyesen megengedi.

Igen ám, de a törvény a díjatalányon felül csak a bélyeg és postabérre, anyakönyvi kivonatok, előljárási bizonylatokért és hirdetésért kiadott összegeket rendeli megállapítandónak, mely intézkedésre támaszkodva a félegyházi kir. járásbíróóság törvényes alapon megtagadta Pestmegye árvaszékének azon fent említett megkeresésének fogantatását, hogy a másolási díjakat a tárgyalási költségekhez hozzászámítva megállapítsa, s arról tudomásvétel végett engemet is értesített. A bíróság véleménye szerint az árvaszéki irattár részére szükséges másolat elkészíttetése az árvaszék házi ügye, ahhoz a bíróságnak semmi köze, ha akarja azt akár saját személyzetével, akár a közjegyzővel elkészíttetheti, de ezen díjak megállapítása a bíróság hatáskörébe nem tartozik. Ezek folytán már most előáll az ellentét. Az egyik hatóság követel tőlem bizonyos munkát, a másik, a díj megállapítására hivatott hatóság, figyelmeztet, hogy annak a másik hatóságnak a részére teljesített munka díját nem állapítom ám meg. Ha mégis eleget teszek az árvaszék megkeresésének, miután díjam a bíróság által nem állapíttatik meg, az örökösöktől nem igényelhetem munkám díjazását, legalább nincs jogalapom a követelt másolási díjnak végrehajtás útján való behajtására; de meg feltéve, hogy a fél előre a felszámításkor a díjakat ki is egyenlítette, nincs az én felszámításom helyessége a bírói megállapítással sanctionálva, mert a bíróság a másolás díját meg nem állapítja; úgy tünik fel tehát a közjegyző a laikus fél előtt, mint aki törvénytelenül számította fel díjait, mert a legtöbb fél a bírói megbízás és magán-

megbízás közti különbséget felismerni nem fogja. Már pedig a gyámhatóság kivánságára teljesített másolási munka csak magán megbízásnak tekinthető, annyival inkább, mert ezen teendőt a törvény és végrehajtási utasítás a közjegyző ügykörébe nem utalja.

Miután én a fél előtt nem akarnék olybá feltűnni, mint aki illetéktelen díjakat számít fel — mert minden egyes felet arra, hogy az árvaszéki másolat elkészítésére a gyámhatóság keresett meg s ezen teendőt, mint magánmegbízást teljesítem, ki nem taníthatom — kénytelen voltam a fent hivatkozott s velem is mihez tartás végett közölt bírói végzés folytán a pestmegyei árvaszék azon megkeresésére, hogy minden egyes gyámhatósági jóváhagyást is igénylő hagyatéki ügyben a tárgyalási jegyzőkönyv másolatát elkészítsem, akként válaszolni, hogy az adott körülmények között a megkeresésnek eleget nem tehetek. Ezen helyzet folytán a pestmegyei árvaszék mindazon hagyatéki ügyekben, melyek az én illetékességem alá tartoznak, nélkülözni fogja a tárgyalási jegyzőkönyvek másolatát, ha csak saját személyzete által azt el nem készítteti; más bíróságok területén működő közjegyzők, kiknek részére a másolási díjak megállapíttatnak, bizonyára minden akadály nélkül eleget tesznek a pestmegyei árvaszék megkereséséhez hasonló megkeresvényeknek s így előáll a különböző gyakorlat.

Nem mondhatnám, hogy a félegyházi kir. járásbíróóság itt hivatkozott végzése nem állna törvényes alapon, de az sem vitatható, hogy az árvaszékek hivatkozott megkeresvénye a szükség parancsolta helyzet kifolyása. Ezt a két ellentétes álláspontot összeegyeztetni kell, mert különféle gyakorlatot honosít meg, vagy pedig az ügyek késedelmes elintézésének válik okozójává, mindkettő épen a felek jól felfogott érdekében mellőzendő, ez pedig az adott körülmények között csak novelláris törvényhozási intézkedéssel vagy esetleg, amennyiben a bíróságok respectálni fogják, egy bel-és igazságügyminiszteri rendelettel lesz megszüntethető. Ezen állapotot azonban mielőbb megszüntetni kell, mert az, hogy közjegyzők beszédjenek a gyámhatóság megbízásából oly díjakat, melyeket a bíróság meg nem állapít, nagyon könnyen vezethet a laikus ügyfeleknél a közjegyzőben való hit megingatására, már pedig ez a közjegyzői intézmény megszilárdításának határozottan kárára lenne.

Említésre méltó még azon különböző felfogás, mely az általam hivatkozott két árvaszéki végzésben a másolási díjak viselését

illetőleg megnyilatkozik. Az egyik árvaszék az irattára részére készített másolatot az érdekelt kiskorú terhére felszámítandónak, a másik az eljárási díjakhoz hozzászámítandónak jelzi, az utóbbi esetben tehát az önjogú örökösök is terhelné. Az első felfogás az igazsághoz közelebb áll, mert a másolatra első tekintetre tisztán a gyámolt érdekében van szükség; a második felfogás nézetem szerint inkább tarthat igényt a gyakorlatban való meghonosodásra, egyrészt, mert nem tisztán a gyámoltak érdekében, hanem közérdekből van szüksége a gyámhatóságnak e másolatokra, másrészt, mert méltánytalan volna különösen ott, hol felettébb kis vagyonról van szó, a néha több ivre terjedő másolatok költségét a ténnyel nagyon is kis hányadrészben érdekelt gyámolt vagy gondnokolt terhére róni. Az én nézetem tehát az, hogy ezen másolatok költsége valósággal tömegköltség természetével bír.

A szerény cikkemben felvetett kérdés a közjegyzői intézményt a maga egészében csak nagyon kevésbé érinti, de mégis — amennyiben e tekintetben egyenlő gyakorlat létesíthető nem volna — a közhitelesség képviselőjére hivatott közjegyzőkhöz vetett bizalom aláadására alkalmas. Ennek okozója pedig csak az a különböző bírói nézet volna, amely egyik bíróságnál a másolási díjak megállapítását, másikonál azok megállapításának megtagadását eredményezi.

A magam részéről a fentebb ecsetelt, a gyámhatóságok és bíróságok között felmerült ellentétes álláspont felderítése céljából, illetékes kamarámhoz a hozzám érkezett eredeti végzések bemutatásával jelentést tettem, azon kérelemmel, hogy a controversia megszüntetése végett az igazságügyminiszter úrhoz felterjesztést intézzen. Mindazonáltal lehet, hogy ezen egyes felszólalásra, mint kivételes s ténnyel egyéni felfogásra, érdemleges intézkedés nem történik, azért kívánatos volna, ha szaklapunk keretében a különböző bíróságok területén működő kartársak e tárgyban tett tapasztalataikat hasonlóan közléstennék, már csak azért is, hogy alkalma nyíljon idővel országos közjegyzői egyesületünknek ezen ominosus másolatok kérdésében a közjegyzők összessége és a gyámhatóságok érdekében illetékes helyen előterjesztést tenni.

Dr. Róth Zsigmond
főlegyházi kir. közjegyző.

A kir. közjegyző helyettesítéséről akadályoztatása esetén.

Az ezen kérdés felett támadott vitának*) megvolt mindenesetre az a jó hatása, hogy az idáig nem kevésbé zavaros helyzetet tisztázta s az egymással hadakozó véleményeket két szabatosan körülvonható ellentétes felfogás köré csoportosította.

Az egyik felfogás elvi alapon áll; a közjegyzői intézmény rendeltetését tekinti, mely történelmileg fejlett jellegével összhangban kell hogy legyen, továbbá a jogszolgáltatási tényezők helyes tagolását, melynek egy eszmei rendhez, nem a sokszor múló, változó napi szükségletekhez kell alkalmazkodnia. Ez a felfogás a közjegyzőt a közhitelesség — bizonyos korlátok között — kizárólagos letéteményesének, közhiteles karakterét pedig személyesnek, stallumától elválaszthatatlannak és oszthatatlannak tekinti. A közjegyző helyettesítését tehát ez a felfogás nem concedálhatja, amíg a közjegyző maga is működik, sem a járásbíró, sem a közjegyző helyettese részére. Ezen felfogás alapján tettük kifogásaink tárgyává a 37910/95. sz. a kelt miniszteri nyilatkozatot és evvel a felfogással azonosították magukat az intézmény hivatalos képviselői, a budapesti és a temesvári kamara, előbbi ösmeretes felírataiban, utóbbi azon tényével, hogy az e felfogással ellenkező eljárást fegyelmi vizsgálat tárgyává tette.

A másik felfogás a praktikus szükségletek talaján áll. Miután nincs elegendő közjegyző, a kerületek nagyok, az előbbi elvi felfogás fentartása számos hátrányra vezet. A jogintézményeket a jogi forgalom szükségletei alkották, következetlenség volna, ha eredetüket megtagadnák és az életet akarnák schemáik közé szorítani; ellenkezőleg, úgy kell fejlődniök és alakulniök, mint a fejlődő szükségletek megkívánják. Ezen felfogás, melynek legszabatosabban Dr. Keczer Ákos kartársunk adott kifejezést, a közhiteles jelleg kizárólagosságát és oszthatatlanságát nem ösmeri el, a közjegyzővel egyidejűleg egy második hites személy párhuzamos működését megengedi s csak tételes akadályt lát abban, hogy ez a másik személy ne a közjegyzői helyettes legyen (Bésán Mihály kartársunk nézete szerint tételes akadály sem forog fenn ez ellen), ennél fogva a közjegyzővel párhuzamos működésre ez idő szerint a járásbírókat tartja jogosítottnak.

*) Lásd folyóiratunk tavalyi folyamának 269. és 309., idei folyamának 8., 12., 45., 82. és 126. lapjait.

Ezzel a felfogással, melynek Gyarmathy Ernő közjegyzőhelyettes is kifejezést adott, azonosította magát az igazságügyi miniszter is a budapesti kamara feliratára adott, múlt füzetünkben közölt 58350/95 számú leíratában, avval a különbséggel, hogy ez a leírat a közjegyzői helyettes párhuzamos működését nemcsak tételes, de elvi akadályokba ütközőnek is látszik tartani.

Az érvek, a mik az egyik és másik felfogás igazolására felhozottak, úgy tetszik, két csoportra oszthatók. Vitatva lett mindegyik felfogás törvényes volta, vagy helyesebben: a fennálló jogállapottal egyező volta, mert az illető érvek legnagyobb részt nem csak ex lege és ratione legis, hanem praeter legem ex ratione juris erősködnék. De vitatva lett a két felfogás célszerű volta is, ami, úgy vehetjük, a de lege ferenda szempontjával azonos és mint ilyen, érdekességben bizonyára nem utolsó helyen áll.

A mi azt a kérdést illeti, hogy melyik felfogás áll a mai törvények alapján, a felhozott érvek egészen elfogulatlan méltatása dacára sem tudtuk meggyőzni magunkat arról, hogy álláspontunk, melyet e 37910/05 számú ministeri leíratával szemben annak idején elfoglaltunk, helytelen, illetve a törvénynek meg nem felelő volt volna. Azt állítottuk, hogy amíg a közjegyző maga működik, sem a helyettese, sem a bírósági párhuzamosan közjegyzői teendőket nem végezhet; természetesen mindig a közhitelességi hatáskört értve. Ott van már most az 1874: XXXV. t. cikk 24. szakasza, mely kimondja hogy «amíg a helyettesítés tart, azon közjegyző, a ki helyettesítve van, nem végezhet közjegyzői teendőket». Lehetetlen el nem ösmerni, hogy ez a tilalom a párhuzamos működés tilalma és hogy egyjelentőségű a helyettesítő működésének eltitásával arra az esetre és időre, mikor maga a közjegyző működésben van. Ezen világos logika ellen nem is szállt sikra senki. Bésan Mihály tisztelt kartársunknak tagadhatatlanul szellemes cikkében — azt hisszük spiritus contra rationem — a kérdéses szakasz érvényességéről tett megjegyzését pedig bizonyára ő maga sem úgy akarja értetni, mintha e szakasz érvényben létéhez kétség férhetne. Mert az a feltevés, hogy a 24. szakasz érvényben hagyása «egyszerű leírási vagy technikai hiba», mégha bizonyítva volna is — amint semmivel sincs — ennek a szakasznak formális törvény mivoltát és erejét meg nem dönti. Amíg pedig az a szakasz áll, addig a párhuzamos működésnek ellen is áll.

Ennek érzete késztehetette az ellennézetűeket, hogy a párhuzamos működés tilalma mellett annak megengedettségére vonatkozó helyet keressenek a törvényben, hogy így megkerülhető legyen az, a mi egyenesen meg nem dönthető. De részünkről nem találjuk, hogy a síkra vitt 9. szakasza az 1886: VII. t. cikknek, mely szerint «ha a közjegyző bármily ok miatt akadályozva van eljárni és helyettese nincs, halasztást nem szenvedő-esetekben a közjegyző székhelyén levő kir. járásbíróság vezetője végzi mindazon teendőket, melyek a közjegyző hatásköréhez tartoznak» erre a célra alkalmas, illetve, hogy az 1874: XXX. t. cikk 24. szakaszával ellentétben állana.

Mindenekelőtt szemet szúr, hogy ebben a szakaszban a párhuzamos működésről világosan szó sincs. Már pedig két világosan egymásnak ellentmondó törvény-szakaszra volna szükség, hogy a lex posterior derogat priori elv révén a korábbi törvény lerontottnak vétethessék. Esetünkben azonban a dolog úgy áll, hogy a korábbi törvény világos, a későbbibe pedig csak belé lesz magyarázva az az értelem, mely az ellenmondás konstruálására szükséges. Hamár a törvényt magyarázás álláspontjára helyezkedünk, akkor el is kell fogadnunk annak szabályait, ezek pedig éppen ellenkezőleg, mikor a későbbi dispositio értelme bizonytalan, azt az értelmezést írják elő, mely egy már fennálló, kétségtelen értelmű törvény nyelvi összhangzásban áll. De vajjon helyesen lesz-e belemagyarázva ebbe a szakaszba a párhuzamos működés megengedésére vonatkozó, az 1874: XXXV. t. cikk 25. szakaszával ellentétes értelem? Nézetünk szerint még ez sem mondható.

Az 1896: VII. t. cikk 9. szakasza nem is olyan, hogy már eo ipso bizonytalan értelműnek, kétféleképpen magyarázhatónak volna mondható. Ennek a szakasznak az 1874: XXXV. t.-cikk 24. szakaszával ellentétbe helyezése pedig egészen önkényes; szószerint és értelem szerint megárl ez a kettő egy gyékényen.

A «bármely ok miatt» szavak az odáig exemplificative felsorolt betegség és távollét szavakat helyettesítik, illetve szabatosítják, belefoglalva értelmükbe az addig felmerült, illetve szemmel tartva az összes eseteket, melyekben a közjegyző eljárni akadályozva volt. Ahhoz, hogy a «bármely ok» kálapja alá egy egészen új zsánerű, más kategóriájú, mindaddig sem a törvényben, sem annak előzmé-

nyeiben, fel nem merült, nem tárgyalt, nem érintett ok foglaltassék, hozzá nem járulhatunk.

De az okoskodás nemcsak ezen az egyik lábán santít. Mert ahhoz, hogy elfogadható legyen, az «akadályozva van» értelmét is hasonló módon erőszakolni kellene. Sőt, nézetünk szerint a szakasz értelme főként ezen a kifejezésen fordul meg. «Akadályozva van eljárni» egy közjegyző, a ki tényleg eljár csakhogynem a székhelyén, hanem annak szomszédságában? Aki pedig a székhelyen, az írodája tőszomszédságában, egy halálos ágy mellett végrendeletet készít délután 4 és 5 között, mikor egy irodájába hozott váltónak óvatolási határideje lejár, nincs-e akadályozva szintén? Miben áll hát ez az akadályozás? A székhelytől való távollét kell-e hozzá, vagy elég, hogy «bármely ok miatt» a közjegyző momentán a félnek ne nyújthasson jogsegélyt? És minden ilyen esetben jogosítva legyen a járásbíró a közjegyzői ügyködést átvenni s abba beleavatkozni? Milyen zűrzavara támad ebből a controvers kérdéseknek és a törvény, ha tényleg szándékában lett volna ezeket elintézni, a «bármely ok miatt» és az «akadályozva van» kifejezésére szorítkozott volna és nem törekedett volna ebben a homályban még egy-két mécsesst gyújtani?

Nem! az kétséget nem szenvedhet, hogy a törvényhozó a párhuzamos működés esetére egyszerűen nem gondolt és a bármely ok miatt való akadályozás alatt csupán az eddigi jogfejlésben, illetve törvényben felmerült eseteket akarta egy kifejezésben összefoglalni.

Azonban a bizonyítás feladata nem minket terhel. Az ellennézetűek, a kik az 1886. VII. t. cikk 9. szakaszába egy abból világosan ki nem szögellő értelmet magyaráznak, tartoznak felfogásuk helyességét bizonyítani. Mivel bizonyítják azt? Világos, frappans bizonyítékra volna szükség arra nézve, hogy a «bármely ok miatt» kifejezés a hivatalos működés által való akadályozottságra vonatkozik. Az ellennézetűek azonban a törvény előzményeire utalnak. Már ez gyöngé dolog. De ezek az előzmények igazolják-e állításukat? Legkevésbé sem. Arról, a mit Bésán Mihály, tisztelt kártársunk e részben construál (tavalyi évfolyam 313. lap) el kell legalább ösmernünk, hogy a kérdés lényegét következetesen szem előtt tartja, de hogy a kérdés lényegét bizonyította volna is, az nem mondható. Nem elég azt állítani, hogy a «bármely ok» a «mindennemű», a »távollét» ilyen meg ilyen értelemmel bír, mikor éppen ez a vitás dolog. Bizonyítani kellene és pedig döntő módon. Ezt

pedig meg sem kíséri. Azaz hogy hivatkozik a novella indoklására, melyről elősmeri, hogy nem állott rendelkezésére. Tehát a bizonyosságra ráutalt, de azt elő nem adta.

No de megtette helyette az 58350-95 számú ministeri leírat. És ime abból az indoklásból a lényeges felvilágosítás, t. i. hogy a törvényhozó a párhuzamos működés eshetőségére gondolt volna, éppen úgy hiányzik, mint magából a törvényből. Ide iktatjuk a vonatkozó helyet, nehogy könnyelmű állítgatás vádja érhessen:

«Az 1875. XXXV. t. cz. módosításáról és kiegészítéséről szóló törvényjavaslat ministeri indoklásában világosan meg van említve, hogy az 1874. XXXV. t. cz. 25 §-ának újabb szakasszal való helyettesítése azért vétetett tervbe, mert az 1874. XXXV. t. cz. 25. §-a kétséget hagyott fenn egyebek közt az iránt is, hogy *«ha a közjegyző hivatala székhelyétől távol van és helyettese vagy székhelyén más kir. közjegyző nincs, ezen idő alatt a járásbíró végezhet-e helyette teendőket?»*

«Az ezen kétely megszüntetése végett javaslatba hozott szakasz első bekezdésének szövegével teljesen megegyezik az 1886. VII. t. cz. 9. §-ának, első bekezdése.»

»Kiviláglik ebből, hogy az utóbb hivatkozott törvény 9 §. ában említett akadályoztatás esetei közé tartozik az is, mikor a kir. közjegyző nincs a székhelyén, hanem attól távol akármivel van elfoglalva, továbbá, hogy a szóbanforgó törvényszakasz beiktatásának az volt a célja, hogy halasztást nem szenvedő esetekben a közjegyzői székhelyen a kir. közjegyző bármely okból való akadályoztatása, tehát fizikai távollét alkalmával is, lehessen hiteles személy működését igénybe venni.»

Nemcsak hogy ebből az idézett novella indoklásból az nem derül ki, a mi itt bizonyítandó volna, hogy t. i. a törvényhozó a párhuzamos működés esetére gondolt, hanem ab ovo még abban is tévedést kell látnunk, hogy ezeket az indokokat az akadályoztatás kérdésének ötletéből hívja fel a ministeri leírat. Mert az indoklás idézett szövegéből világos, hogy a felmerült kétely, illetve hiány, minek az orvoslása czéloztatott, nem a közjegyzői akadályoztatás minőségére, hanem a járásbírói jogkör terjedelmére vonatkozó kétség, illetve törvényes hiány volt.

Az 1874. XXXV. t.- cikk értelmében ugyanis a járásbíró működhetési joga időhöz és feltételhez kötött volt, mit a 25. szakasz

így fejez ki: «míg a helyettesítés felett intézkedés nem tétetnék» — azaz, míg a közjegyző maga nem intézkedik (távollét vagy betegség esetében, 21. §), vagy míg a kamara nem intézkedik (ha a közjegyző meghal vagy állomásától felfüggesztetik, elmozdítatik vagy visszalép, úgy szintén, ha az előbbi § szerint helyettest nem ajánlott, 22. §). A járásbíró működhetése tehát a kilátásban álló intézkedésig, azaz a szabályszerű helyettesítésig terjedő, erre nézvést engedélyezett kivételes, átmeneti működésnek contempláltatott, egy interregnális állapot lebegett a törvényhozó előtt, melynek tartama alatt a közhitelesség igényeiről gondoskodni kívánt.

Felmerült aztán a kérdés, hogy mikor a közjegyzői akadályoztatás nem ilyen interregnális jellegű, melynek külön helyettesítési intézkedés jár a következtetésében, hanem múltó, mely az által nyer megoldást, hogy a közjegyző működését újra elveszi, oly akadályoztatás, mely egy-két napra, esetleg órára terjed, jogosítva van-e ilyenkor a járásbíró a közjegyző helyett eljárni? Mivel az 1874. XXXV. t. cikk gondosan fönntartotta azt az elvet, hogy az intézmény életbeléptetése a bíróság közhitelességi competentiáját megszüntette és nem tartotta megengedhetőnek, hogy a bíró különös törvényes engedelem nélkül ebbe a hatáskörbe újból beavatkozzék.

És ennek a kérdésnek a megoldhatása volt az 1874. XXXV. t. cikk 25. §-ához készült módosítás célja. «Végezhet-e a járásbíró a közjegyző helyett teendőket» mikor nem a törvényes helyettesítési esetek állanak be, illetve vannak kilátásban, hanem mikor csak múltó akadályoztatásról van szó? Erre felelt aztán a novella igennel, adván a járásbírónak egy jogot, melylyel az 1874. XXXV. t. cikk hatálya alatt világosan nem birt, t. i., hogy a közjegyzőt múltó akadályoztatás esetében is képviselheti azon feltétel alatt, hogy a «közjegyző távol van és helyettese, vagy székhelyén más királyi közjegyző nincs.» Hogy itt a törvényhozó a kérdést a járásbírói jogkör nézponyjából fogta fel és nem az akadályoztatás milyen voltára, illetve a párhuzamos működés engedélyezésére, tehát az 1874. t. cikk lerontására gondolt, az onnan is világos, mert ebben az esetben azt, hogy a távol levő közjegyzőnek helyettese ne legyen, nem tette volna a járásbírói működhetés feltételéül, vagy a 24. szakaszal statuált kivételes működhetését a közjegyző helyettesnek különösen aláhúzta volna.

Hanem az 58350-95 számú leíratnak ez nem az egyetlen tévedése. A ki emezt talán igen keresettnek találta, a második előtt bizonyára nem hunyhat szemet. Áll pedig ez abban, hogy míg a leírat a közjegyzői távollét esetére a járásbíró működhetését megengedi, a helyettesét kizárandónak tekinti. Már pedig épen az indokolás szövege, melyből a leírat ezt a következtetést vonja, a járásbíró működhetése feltételéül felemlíti azt, hogy a közjegyzőnek helyettese ne legyen. Bésán Mihály kartársunk, bár nézetünk szerint szintén téves, felfogásában legalább következetességet tanúsított, a mennyiben a helyettes működhetését állította első sorban törvényesnek. De az 58350-95 számú leírat, minő czímen mellőzi a helyettes jogát, minő czímen állítja kizárólag a járásbíró jogosítottnak (nézetünk szerint meg nem engedett) párhuzamos működésre, midőn az ennek bizonyágául általa hivatolt novella-indokok a helyettes igenis felemlítik s a járásbíróról csak úgy emlékeznek, mint a ki helyettes nem léteben van jogosítva eljárni? s mikor a novella 9. szakasza, melyben a kérdéses indoklás törvény-mezt öltött, ugyanúgy beszél? Azt hisszük, e dilemma alól nincs szabadulás: vagy az az értelme a novella 9. szakaszának, hogy a párhuzamos működés megengedett dolog — akkor a szakasz szövege szerint okvetlen nemcsak a járásbíró, hanem a helyettes is jogosítva van reá, sőt ez annak előtt; vagy nem s akkor egyik sincs reá jogosítva s illetve is sem az a törvényszakasz, sem az előzményei a párhuzamos működés bizonyítására síkra nem állíthatók.

A ministeriumi leírat által a járásbíró kizárólagos joga érdekében érvényesített indok elégtelensége azonban sokkal szembe-tünőbb, semhogy feltehetnők, miszerint olyan tekintélyes és avatott helyről jövő kijelentés egyéb alapokra ne támaszkodnék. És tényleg, bár a leírat ez irányban összefüggő deductiókat nem tartalmaz, azt hisszük, nem tévedünk, ha nézetét a járásbíró kizárólagos jogáról nem annyira a törvény szövegére, mint általános jogelveken fekvőnek gondoljuk. Erre vonatkozik, a mit fönebb a praeter legem ex ratione juris érvekről említettünk. Következő mód értjük ezt.

A párhuzamos működés kérdése, ha elfogulatlanul tekintjük, egyike azoknak, melyeket a törvény teljesen át nem tekintett és fel nem dolgozott. Eltiltotta általánosságban elvi okokból, a tilalom következményeit azonban mind végig nem gondolta. Csak azokra a hátrányokra gondolt, melyek az elv feladásával járnának, nem

azokra, melyek, a tilalom fönntartása szenvedett. Szóval a törvény egy hézagával van dolgunk s mikor azt látjuk, hogy avatott és éles szellemek avval erősködnek, hogy ez a hézag nem létezik és magukra akárják disputálni, hogy a törvényben valami benn van, a mit később tereintett az élet és combinált a tapasztalat, akkor az ilyen munkára pazarolt elmeélt tisztelve és sajnálva, csak megerősödik bennünk a rossz vélemény, a mit a jogászi nevelés hagyományos rendszere fölött táplálunk. Mert csak az avúlt, sablonos dogmák iránt a jogászba belenevelt áhítatnak tulajdonítható, hogy belátását sokszor a legegyszerűbb tények előtt szándékosan elzárja.

Hanem hát a józan ész, mint a szikla közé szorult vízcsepp, keresztülhat a petrifikált hagyományokon és a jogász is sokszor hasonlít a szenthez, a ki szemét a kísértés előtt behunyja, de a kezével vaktán mégis feléje nyúl. És azért a fenforgó esetben talán a leghelyesebb az, ha a törvény értelme körül hadakozó argumentationak nem tulajdonítunk a hagyományos reverencia-tételnél nagyobb jelentőséget s az általunk helytelennek tartott jogi meggyőződés forrásait más téren keressük. Jelesen azon kérdés körül, hogy a közjegyzői intézmény életbeléptetése folytán a közhitelességi functiók végleg kivétettek-e a bíróság hatásköréből úgy, hogy a bíróság azokhoz olyan idegenné vált, mint akár a katonai administratio és különös, új törvényes felhatalmazás nélkül érvényesen többé közhitelességi functiókat nem végezhet. Mert egy evvel ellentétes felfogás is uralkodik. Az, hogy a bíróság forrása és általános letéteményese minden jogszolgáltatási hatáskörnek s bárha időnkint egyes functiók vagy egész categoriák is kivételnek jogköréből, ez megint ipso jure feléled, mihelyt a viszonyok folytán annak a törvényes intentionak elérése, mely a kiválasztást sugalmazta, tartósan, vagy csak múlóan is lehetlenné válik.

A közjegyzői kizárólagosság az intézmény mai extensiv és intensiv aránylag fejletlen állapotában tényleg avval a hátránnyal jár, hogy az akadályoztatás esetei sokneműek és gyakoriak lehetnek evvel a közhitelesség szolgáltatása a jogkereső közönség hátrányára sokszor megszakítást szenvedhet. Ha valaki a bíróságot úgy fogja fel, mint melynek közhitelességi hatásköre csak mintegy szunnyad, akkor az akadályoztatás kérdésének megoldása reá nézve tényleg igen egyszerű, a bírót a közjegyző helyettesítőjének ex jure fogja tekinteni s felhívni mindenkor, mikor a közjegyzői működés

szünetel. Mondanunk sem kell, hogy mi ezt a felfogást épenséggel nem osztjuk, de könnyen lehet, hogy, a ki hozzá hajlik, a törvény azon (részünkről kivételes- és ideiglenesnek tartott) rendelkezéseiben, melyekkel egyes esetekben tényleg a járásbírókat jogosítja fel a közjegyzői functiók ellátására, ezen felfogás megerősítését látja; s így lehet, hogy abbeli feltevésünkben, sem csalódunk, miszerint a mi niszteri leirat, bár argumentumait más térről szedi, meggyőződését ebből a felfogásból meríti.

Ha így volna, úgy e felfogással bizonyára még találkozni fogunk és lesz alkalmunk még alaposabb megvitatására, a mi ezúttal tán azért is felesleges, mert a párhuzamos működés körül felmerült vitában kifejezetten egy oldalról sem lett szóvá téve.

(Bef. köv.)

A hagyatéki ügygondnok ügyköre.

Az 1894. évi XVI. t. cz. 90 §-ának utolsó bekezdése akkép intézkedik, hogy — «a hagyatéki vagyon kiegészítő részét képező követelések behajtására, a mennyiben erre nézve az örökösödési minőségben igényt támasztók között megállapodás nem jött létre, bármelyik igénylő kérelmére ügygondnok rendelendő ki. Az ügygondnok a hagyatéki képviselőben lép fel s köteles a behajtott összeget a hagyatéki bíróságnál letétbe helyezni addig, míg a hagyatéki bíróság másként intézkedik.»

Ezen nagyon helyes és hézagpótló intézkedés azonban, amennyiben a hagyatékhöz jelzálogilag biztosított követelések is tartoznak, nem tesz említést arról, hogy ily esetekben a kirendelt ügygondnok által kiállított nyugta alapján a telekkönyvi hatóságnál beadandó kérvény esetén a zálogjog törlésének bekeblezése elrendelendő.

Mint hogy pedig a telekkönyvi rendelet e tárgyban nem intézkedik, kérdés merülhet fel, vajjon az ügygondnok által kiállított s a hagyatéki bíróságnak ebbeli kirendelésével felszerelt nyugta alapján a telekkönyvi hatóság a zálogjog törlését el fogja-e rendelni s nem fog-e csak a törlés előjegyzésének helyt adni, esetleg a kérvényt elutasítani; — hiszen eltekintve a telekkönyvi rendeletről,

tudtommal mindeddig nem létezik oly curiai döntvény, mely a szóban álló intézkedés folytán kiállított nyugta alapján a bekebelezett zálogjog törlésének foganatosítását elrendelné. E tárgyban eltérő nézetek közepette a kirendelt ügygondnok legtöbb esetben a követelés behajtását per útján fogja megkísérteni; de miután az adós csak telekkönyvi törlésre alkalmas nyugtának egyidejűleges kiszolgáltatása mellett kötelezhető a fizetésre, ebbeli kifogás érvényesítése esetén a bíró úgy az elmarasztalás, valamint a kereset esetleges elutasítá-ára elegendő indokot talál; — de amennyiben az alperes elmarasztaltatnék, a törlést kérő fél újból a telekkönyvi kérvényt elintéző bíró egyéni felfogásának lesz kitéve, sőt a kérelem elutasítása, vagy csak a törlés előjegyzését rendelő határozat ellen beadott felfolyamodás útján, a már teljesített kifizetés daczára, ügye kedvező elintézésére bízton nem számíthat.

Ezen, a legkedvezőtlenebb eshetőségek szemügyrevétele céljából felsorolt érvelést részemről a méltányosság szempontjából követendőnek nem tartom, mert magam is azon nézetben vagyok, hogy, miután a törvény a hagyatékokhoz tartozó követelések behajtását kirendelt ügygondnok által eszközölni rendeli, ezen utóbinak nyugtája, mint a törvény intézkedéseinek foganatosítását igazoló irat alapján, a zálogjog törlése elrendelendő.

Fenti véleményem daczára az ellenzeték folytán keletkezhető perek s netáni telekkönyvi elutasítások kikerülése szempontjából ezen ügyben az irányadó körök figyelmét felhívom; mert hiszen, eltekintve a telekkönyvi foganatosítás bizonytalansága következtében keletkezhető hátrányoktól, különösen az újabb időben divattossá vált adósságok convertálása alkalmával, miután a pénzüntézetek által megszavazott kölcsön záros határidőn belül a telekkönyvi teherlapnak rendezésétől tétetik függővé, — a netalán újabb hitelre vagy terheinek megkönnyítésére szorult adózt ezen eshetőségeknek kitenni nem lehet, mert a törlés el nem rendelése esetén e nagy fáradság s evvel karöltve járó költség után a már megszavazott kölcsön folyóvá nem tétele által a telekkönyvi tulajdonos legtöbb esetben önhibáján kívül a tönk szélére állíttatnék.

Décsey Lajos
trencsényi kir. közjegyző.

Vegyesek.

Egy sérelmes curiai végzés. Tényállás:

Fiume város közönsége és egy részvénytársaság között kötött szerződés alapján az utóbbi magát jogaiban sértve érzvén, a per megindítása előtt a szerződésnek megfelelő bizonyos teljesítményekre vonatkozó felhívást kívánt a város közönségéhez intézni. Ennek a felhívásnak, mint egyszerű értesítvénynek közlése az 1874. XXXV. t. cikk 98 §-a, illetve is a Fiumében érvényben levő közjegyzői rendtartás 96. §-a értelmében a kir. közjegyző hatáskörébe tartozik. Külön megjegyzem, hogy a Fiumében érvényes közjegyzői rendtartás a magyar közjegyzői törvénnyel teljesen azonos, illetve is annak a helyi viszonyokhoz alkalmazott néhány jelentéktelen módosítással szószerint való fordítása. Jelesen a szóbanforgó 98. és 96. §§ egymással betűről-betűre megegyeznek. Megjegyzem továbbá azt is, hogy a viszony, melyben ez a közjegyzői rendtartás a perrendtartással, illetve is a közjegyzői intézmény a bírói szervezettel áll, Fiumében is a magyarorszáival teljesen azonos. Itt is tehát a közjegyzői intézmény életbeléptével a közhitelesség terére tartozó functiók a bíróság hatásköréből kivétettek és a közjegyzői hatáskörbe átutaltattak. — Az intézmény életbelépte előtt természetesen a közhitelességi igényeket is a bíróság látta el Fiumében úgy, mint Magyarországon; hogy azonban az intézmény életbeléptetése Fiumében 14 évvel későbbben történt, az ennek következtében járó átalakulások is későbbi keletűek s úgy, mint annak idején Magyarországon, Fiumében is egyideig előfordult az, hogy a közhitelesség terére tartozó functiók végett, az intézmény életbeléptetése daczára, a felek még a régi szokás nyüge alatt a bíróságot keresték meg s ez utóbbi helylyel-közzel ugyancsak még a régi szokás hatalma alatt, teljesítette is. Ez az utóbbi eset azonban idővel természetesen ritkábbá lett s a feleknek, illetve a bíróságnak a dolgok új rendjét mellőző néhány eljárása mind ritkábbá vált. Ennek daczára azonban megesezt a legújabb időben, hogy a bekezdésünkben említett ügyben érdekelt fél ügyvédje révén az érintett felhívást megszerkesztve a királyi törvényszéknél nyújtotta be avval a megkereséssel, hogy a törvényszék azt a régi praxis értelmében kebelében iktatva a törvényszéki kézbesítő által a felhívott félnek kézbesíttesse. A királyi törvényszék azonban

3687-95 számú végzésével ezt a kérelmet nagyon helyesen elutasította avval az indokolással, hogy miután az értesítvények közlése a kir. közjegyzők hatáskörébe tartozik, a bíróság a kérelmezett eljárásra immár hivatva nincsen.

A félnek felfolyamodása folytán a kir. tábla 1893 márczius 8.-án kelt 6084 számú végzésével az első bíróság végzését helyben hagyta avval a rövid indokolással, hogy az a közjegyzői törvénynek megfelel. Az érdekelt fél ezen II-od bírósági végzés ellen a Fiumében érvényben levő perrendtartás alapján felülvizsgálati kérelemmel élt s azt a következőkkel indokolta: A 96. § (98.) nem imperativ rendelkezésű, hanem csak azt mondja, hogy a közjegyző «tanusítványt adhat», ennél fogva a közjegyző hatásköre a félre nézve nem kötelező, hanem csak fakultatív és a fél jogosítva van úgy a közjegyzőhöz, mint a bírósághoz fordulni az értesítvények közlése végett. Ez a gyakorlat emlékezetet meghaladó idő óta fennáll és a közjegyzői törvény életbelépte után is követetett, sőt ugyanebben az ügyben bizonyos idővel ez előtt a törvényszék az ellenfél egy értesítvényét felfolyamodóval közölte; a közjegyzői kizárólagosság a közönség érdekével ellenkezik és költséges, stb. Különös sulyt fektet a felülvizsgálati kérelem az elvi kérdésre, hogy t. i. kötelező-e immár, vagy csak facultativ a felekre nézve a közjegyzői közbenjárás és ennek eldöntését nyomatékkal kéri.

A király Curia f. év márczius 19.-én 6911 sz. a. e felülvizsgálati kérelem folytán a következő végzést hozta:

»A rendkívüli felülvizsgálat iránti kérelemnek hely adatik, ennek folytán mindkét alsóbb bíróság végzése megváltoztattatik s az első fokú bíróság utasítatik, hogy a 3687-94 sz. a. beiktatott ellenóvást fogadja el s annak az ellenfél kezéhez leendő kézbesítése iránt szabályszerűleg intézkedjék.

Indokok.

A fiumei kir. közjegyzőkre vonatkozólag 47220-89 sz. a. kiadott igazságügyministeri rendelet 96. §-a nem tartalmaz oly parancsoló intézkedést, hogy valamely óvás vagy ellenóvás felvétele s közlése kizárólag a kir. közjegyző cselekvés köréhez tartoznék, ily értelmezés tűnik ki magának a kir. törvényszéknek abbéli rendelkezéséből is, hogy a b. g. társaságnak 2613 és 3140-94 sz. a. beadott óvást tartalmazó beadványait az ellenfélnek kézbesíttetni rendelte.

Minthogy tehát az alsóbb bíróságok az említett rendelet 96. §-át hibásan értelmezték, a rendkívüli felülvizsgálati kérelemnek helyt adni s az alsóbb bíróságot utasítani kellett, hogy a Fiume város polgármesterének ellenóvása tárgyában szabályszerűen járjon el.»

Kérdések

az örökösödési eljárás gyakorlati alkalmazása körül.

4. Mi a teendő, ha az egyetlen nagykorú örökös örökösödési végrendeletét kihirdetés végett bírói felhívásra sem mutatja be?

5. Ha az örökös nem képes a hivatalos lapban közléteendő hirdetmény díjait megfizetni: honnan fedezendő a hirdetési díj?

6. Mi a további eljárás, ha a kir. közjegyző, illetve gyámhatóság által kinevezett ügygondnok sem jelenik meg a kitűzött tárgyalásra.

Bésán Mihály
kir. közjegyző.

7. A z-i kir. bíróság egyik hagyatéki ügyben 5476/96 sz. 1896 márczius 31.-én kelt következő végzést hozta:

(A nem ide tartozó rész kihagyva.) «Felhatalmaztatik a kir. közjegyző, hogy az örökösödési végrendeletében foglalt azon intézkedését, hogy a hagyatéki ingatlanok elárvereztessenek, foganatosítsa és pedig a felek közt létrejövendő megállapodásnak megfelelőleg, de mégis a bírói árverés módjára; a befolyandó pénzüsszeg bírói leltébe helyezendő.»

Miután a közjegyző ingatlanra árverést csak a tkvi hatóság megbízására foganatosíthat, miután a bíróság végzése beleütközik az 1894. évi XVI. t. cz. 95. és 97. §-ainak rendelkezésébe, kérdés, hogy a kir. közjegyző

a) foganatosíthatja-e az árverést a tkvi hatóság megkerülésével;

b) mi módon kell eljárnia, hogy a bíróság végzésének eleget tegyen?

Dr. *Gidófalvi István* kolozsvári kir. közjegyző, válaszul a *Bésán Mihály* kir. közjegyző által márcziusi számukban felvetett kérdésekre a következő hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv-mintát küldötte be közlés végett.

123/1896 közj. sz.

1234/1896 bírói sz.

Hagyaték tárgyalási jegyzőkönyv,

Felvétetett Dr. G. I. k-i királyi közjegyző által a Kolozsvár városi királyi járásbíróság fenti szám alatt kelt becses megbízó végzése folytán Kolozs községben 1896 év január hó 2. napján végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt T. I.-né született Sz. Mária hagyatéka rendezése ügyében:

Jelen levők

Dr. G. I. kir. közjegyző.
Dr. T. E. kir. közjegyzőjelölt
jegyzőkönyvvezető.

A felek részéről:
daczára az idecsatolt kézbesítő vevényeknek, melyek szerint örökösök szabályszerűen megidézettek, tárgyalásra senki sem jelent meg.

T á r g y :

Az eljáró közjegyző által a községi előjáróság által felvétellett és B. alatt mellékelt leltár felolvasatott és ezen okmányok alapján örök-
hagyó hagyatéki vagyonának

állaga

a C. alatt becsatolt telekjegyzőkönyvi hiteles másolatok figyelembe vétele mellett az eljáró kir. közjegyző által hivatalból következőképen állapított meg:

A). Cselekvő: 1. Ingó: a leltár szerint	148 kor.
2. Ingatlan: a leltár és a kolozsi 42 szám alatti telekjegyzőkönyvben A † 1-4 rendszám alatt felvett örök- hagyó tulajdonát egészben képező ingatlanok	500 kor.
Összes cselekvő	648 kor.
B. Szenvedő: a leltár szerint igazolva	328 kor.
úgy hogy	320 kor.

azaz Háromszázhusz korona marad mint tiszta hagyaték.

Ezen így megállapított hagyatéki vagyonra a törvény jog-
címén a leltár jogkedvezményének fenntartása mellett örökösül az

eljáró kir. közjegyző által hivatalból megállapított örök-
hagyó törvényes leszármazó gyermekei, névszerint.

1.) T. Mártha férj K. Péterné lakik Kolozson a hagyatéki
vagyon $\frac{1}{3}$ egyharmad, részére,

2) T. Juczi férj. M. Jánosné lakik Kolozsvárott a hagyaték
vagyon $\frac{1}{3}$ egyharmad részére,

3) kiskorú T. János, a kit édes atyja, mint természetes és
törvényes gyám, T. József képvisel, a hagyatéki vagyon $\frac{1}{3}$ egy-
harmad részére,

4.) örök-
hagyó özvegye T. József javára a hagyatéki vagyon $\frac{1}{4}$ egy-
negyed részének haszon élvezeti joga — özvegyi jogcímen.

Kéri alólirott eljáró kir. közjegyző, hogy ezen most általa hi-
vatalból megállapított örökösödési igényt hagyaték-
bíróóságilag el-
fogadni méltóztassék és ennek megtörténtével esedez, hogy hiva-
taltól történjen intékezés a hagyatéki vagyonnak a megállapítás
értelmében átadása, úgy a tulajdonjognak örökösök javára leendő
bekebelezése iránt akként, hogy a kolozsközségi 42 számú telekjegy-
zőkönyvben A † 1-4 rend és 28, 29, 43, 432 helyrajzi szám alatt
felvett ingatlanok tulajdonjogát

$\frac{1}{3}$ egy harmad részben T. Mártha férj. K. Péterné javára,

$\frac{1}{3}$ egyharmad részben T. Juczi férj. M. Jánosné javára,

$\frac{1}{3}$ egyharmad részben kiskorú T. János javára

megterhelve örök-
hagyó özvegyét T. Józsefet megillető $\frac{1}{4}$ egy
negyed rész haszonélvezeti jogaival.

Tárgyalási díj: 10 korona, bélyeg 72 fillér, mely nincs kifi-
zetve és megállapítását az eljáró kir. közjegyző kéri.

Miről ezen hagyaték tárgyalási jegyzőkönyv fölvetetett, a foly-
tonosan és együttesen jelen volt két ügyleti tanu előtt az érdekel-
teknek felolvasatott és megmagyaráztatott s általuk mindenben
jóváhagyatván sajátkezűleg aláíratott, illetve kézjegyeztetett.

Kelt mint fent.

H. A. s. k. tanú
Cs. A', s. k. tanú

(P.H.)

Dr. G. I. s. k.
kir. közjegyző

Dr. T. E.

kir. közjegyző jelölt, jegyzőkönyvvezető

Hivatalosan folytattatott az idefűzött hagyatéktárgyalási jegyző-
könyv felvétele napján.

Tekintettel a hagyatéktárgyalási jegyzőkönyvben foglaltakra, a mai napra szabályszerűen megidézett, de még nem jelent T. Mártha férj. K. Peterné kolosi, T. Juczi férj. M. Jánosné kolozsvári és T. József úgyis mint kiskorú T. János természetes és törvényes gyámjának kolosi lakosok részére — az illetékes hites kézbesítő által törvénykezési rendtartásban előirt módon kézbesítendő — következő tartalmú idéző végzést küldött az eljáró kir. közjegyző:

Dr. G. I. kolozsvári kir. közjegyző irodájából.

Főtér 34. sz., telephon 318.

Idéző végzés.

Kolozs községben elhalt T. Józsefné szül. Sz. Mária hagyatékának 1896 év április hó 20. napján délelőtt 8 órakor hivatalos helyiségembe, Kolozsvárt főtér 34. sz. alatt megtartandó újabb tárgyalására T. Mártha férj. K. Péterné kolozsi lakost örököszt ismételve azon figyelmeztetéssel idézem meg, hogy ha személyesen vagy valakiszéremmel igazolt meghatalmazottja által ez alkalommal sem jelenne meg, a tárgyalást távollétében is megtartom és annak eredményéhez képest az örökség az 1894. évi XVI. t. cz. 59. §.-a alkalmazása mellett egészben vagy részben megosztva fog átadatni.

Egyidejűleg közlöm nevezett örökössel, hogy az őt illető s az eljáró kir. közjegyző által hivatalból megállapított hányad néhai örökösztől ingó és ingatlan vagyonából $\frac{1}{3}$ egyharmad részben megállapított meg és hogy Tóth Józsefet egy negyed rész haszonélvezeti joga illeti meg.

Kolozsvárt, 1896 év április hó 2. napján

(P.H.) *Gidófalvi István*, s. k.
kir. közjegyző.

(Következnek az azonos szövegű T. Józsefné férj. M. Jánosné és T. József úgyis mint kiskorú T. János t. és t. gyámja részére küldött idéző végzések másolatai és végül az eredeti kézbesítési végvények.)

Idézettek a tárgyaláson meg nem jelentek.

Kelt mint fent.

(P.H.) *Dr. G. I.*
kir. közjegyző.

A Zimányi Alajos kir. közjegyző által az utolsó központi bizottsági ülés elé terjesztett, a kir. közjegyzők hatáskörének módosítását célzó azon törvényjavaslat, melyről e füzetek mult számában említést tettünk s mely a központi bizottság határozatához képest bizonyos kiegészítésekkel az országos egyet idei közgyűlésének jóváhagyása alá lesz terjesztendő, egész szövegében a következő:

Törvényjavaslat (tervezet).

A királyi közjegyzők hatáskörének módosításáról.

I.

Bevezető indokolás.

Az új örökösödési eljárásnak életbe léptetése alkalmából általánosan elterjedt az a téves vélekedés, hogy ez az új törvény a királyi közjegyzők javára nagy és annyira jövedelmes munkakört létesített, melynek folytán a közjegyzői állások szaporítása nemcsak lehetséges, hanem a közönség érdekéből szükséges is, annál inkább, mert az intézménynek fenállása óta az országnak művelődési és forgalmi viszonyai annyira sokasodtak, hogy a közjegyzők jelenlegi létszáma többé nem elegendő a közönség jogigényeinek kielégítésére.

Ezzel a téves felfogással szemben mi királyi közjegyzők elsőben is kijelenthetjük, — a mint már több alkalommal is kijelentettük — hogy a közjegyzői állások szaporítását elvben mi is kívánatosnak, sőt szükségesnek tartjuk, részint mert ez a közjegyzői intézmény fejlődésének és a jogéletre jótékonyan ható befolyásának hathatós tényezője, részint mert a közönség érdeke azt hozza magával, hogy a jogrendet és jogbiztosságot a közhitelesség megszerzése által mentül közelebbről megtalálhassa.

Csakhogy ennek elérésére nem tekinthetjük alkalmasnak a jelenlegi szervezettel és hatáskörrel fennálló közjegyzőséget, mert az ily közjegyzőség a tapasztalás bőséges adatai szerint nem nyújthatja a jogi közhitelességet és a nélkülözhetlen közbizalmat a maga tisztaságában.

Vegyük csak figyelembe, hogy hiteles és hivatalos adatok és pedig a közjegyzői kamarákhoz, onnan pedig az igazságügyi miniszteriumhoz beérkezett és ott a statisztikai osztályban összegyűjtött kimutatások adatai, csalhatatlanul bizonyítják, hogy — habár

a közjegyzői intézmény behozatala óta mai napig az országban a művelődési és forgalmi viszonyok a jogügyletek keletkezésének végtelen sokaságát szaporították, — még is a királyi közjegyzők ügyforgalma sem számszerinti mennyiségben, sem belső érték szerint semmivel sem emelkedett sehol az országban, sőt sok tekintetben hanyatlott.

Ezek a hivatalos adatok tehát csalhatlanul arra mutatnak, hogy a közönség a közjegyzői működést annyi idő lefolyása alatt semmivel sem nagyobb érdeklődéssel karolta fel. Ez a körülmény egymaga is kétségtelen jele annak, hogy a közönség érdeke szempontjából a jelenlegi szervezet és hatáskör mellett fennálló közjegyzőség szaporításának szüksége nincs igazolva, mert, elég sajnos, a közönség inkább veti magát még mindig a zugirászok, vagy más jogismeretet nélkülöző egyének veszedelmes közreműködésének alá.

Pedig tagadhatlan, hogy a jogélet viszonyaiban mindenki érzi annak szükségét, hogy a jogok biztosítására közhitelű közeg létezzen, és mégis a közönség a közjegyző irányában tartozkodik.

Ez a körülmény nagyon reá mutat arra a közkívánatra, hogy másképp szervezett és más hatáskörrel felruházott kir. közjegyzőségek álljanak fen.

Ami pedig azt a másik kérdést illeti, hogy az új örökösödési eljárás a királyi közjegyzőkre nagy és bőven jövedelmező munkakört hoz magával: ez még nagyobb csalódás, nagyobb tévedés.

Alighogy ez az új törvény életbe lépett, már kiki közülünk számos konkrét esettel kimutathatja, hogy ez az új törvény az ingyenes, a díjtalan munka sokaságát hártja a közjegyzőre és e részben ez a törvény a közjegyzőt a bíróság szeszélyének is aláhelyezi.

A tárgyalási díjatalány némi emeléséből következtetett jövedelmezőség pedig szintén csak látszólagos, mert e mellett az új törvény elvon tőlünk számos oly díjtételt, a mi eddig törvényesen járt és melynek összege jóval túlhaladta a jelenlegi díjatalányt. De mind ehhez járul még az a méltatlan megterhelés, a mely a kir. közjegyzőt az ingyenes, a díjtalan munkálatok sokasága miatt az irodaszemélyzet és irodai kiadások szaporításával minden megtérítés nélkül terheli, mely túlkiadásainak összege a díjatalányt magát is felemészti.

Íme csak egy rövid tekintet az új állapotra és már ebből kitűnik, hogy az új törvény életbeléptetése alkalmából a közjegyzők helyzetére vonatkozólag elterjedt vélekedés alaptalan.

Megilletődve veszünk tudomást arról, hogy az említett téves vélekedést a királyi igazságügyi kormány is magáévá tette és a közjegyzői állások nagymérvű szaporításának keresztülvitelét ezen vélekedés alapján tényleg megindította a nélkül, hogy legkisebb jelét adná annak, hogy azzal kapcsolatban a kir. közjegyzők hatáskörének elkerülhetlen és halaszthatlan módosítását is foganatosítani szándékoznék, holott ezt az általa is indokul felhozott közönség érdeke maga is nyíltan sürgeti.

Mindezekből arra lehet következtetni, hogy a kir. közjegyzőség jövője válság előtt áll és ez a válság vagy elhanyagolását hozza meg az intézménynek és megteremti a proletariatushoz közelebb álló testületet, vagy pedig, ha az igazságügyi kormány bölcsessége mégis számol a következményekkel, — a mihez reményünket költjük, — akkor ez az intézmény — a közjegyzőség — a hazai jogélet javára arra a fokra emelkedik, a melyen a közhitelesség erejével a jogrend és biztosság áldását az ország közönségére bőven kiterjeszti és oly intézménynyé válik, melyhez a közönség meleg vonzalommal fog ragaszkodni.

Országos egyletünknek az egyleti alapszabályok szerint egyik célja, egyik feladata, hogy az intézmény fejlesztésére és a kar érdekeinek javítására társulati úton megtegye azt, mit a körülmények szerint szükségesnek talál. Az egylet a jelenlegi súlyos helyzetből való kibontakozásnak egyedüli módjául azt találja és célra vezetőnek leginkább azt tekinti, hogy a közjegyzők hatáskörének törvényhozás útján való módosítását hathatósan sürgesse.

E célból szükségesnek találja az egylet azt, hogy az igazságügyi miniszter urhoz egy rendszeresen összeállított oly kész törvényjavaslatot nyújtson be, a mely javaslat a közjegyzők hatáskörének a jelen körülmények folytán elkerülhetetlenül szükségessé vált módosítása iránti rendelkezéseket foglalja magában és ezt a munkálatot a közgyűlés hozzájárulásával nagyobb számú küldöttség által benyújtva, annak törvényhozás útján való életbeléptetését hathatósan kérelmezze.

Hogy ez a munkálat minden tekintetben alapos és a haza jogélet körülményeinek megfelelő legyen, elsőbben is az egylet központi bizottsága azokat az okokat tette kutatás tárgyává, a melyek a közjegyzőség iránti idegenkedést és közönyösséget szülik, nemcsak a közönség, hanem maga a törvényhozó testület, a kormány, a bíróságok, ügyvédek és mások körében; mert nem árnithatjuk magunkat azzal, hogy ez a közönyösség, sőt hidegség nem léteznék, mert az csakugyan fennáll kisebb, nagyobb mértékben.

E tekintetben következő okok fennforgását lehet megállapítani:

1. A közjegyzői intézmény, úgy a mint szervezve van, nem a nemzet, nem az ország saját jogéletéből fejlődött. Ezen idegenszerűségénél fogva felette nehezen, hosszú időn át képes csak behatolni hazánk jogéletének sajátjaiba. Előttünk áll az a jogtörténeti nagy példa — az osztrák polgári magán és büntető törvény sorsa, mely törvényekről senki sem tagadhatja meg a tökéletesség tulajdonságát. Azok a törvények egy darab ideig hazánkban is már életben voltak és végtelen nagy befolyást gyakoroltak a jogélet rendszerességére. Mégis — idegenszerűségöknél fogva, mert azok nem a nemzet saját jogéletéből fejlődtek — egyszerűen hatályon kívül helyezettek, noha ebből a hazai jogélet kárára a jogzavaroknak végtelen sora keletkezett; de inkább türte a nemzet e jogzavarokat, minthogy idegen törvények uralma alatt maradjon.

Habár pedig a közjegyzői intézmény törvényhozás útján és a jogéletrend szükségessége okából hozatott be, de mégis mindez ideig sem vesztette el idegen jellegét, mert ehhez járult, hogy sem a kormány, sem a törvényhozás nem találta ez ideig tanácsosnak annak fejlesztését előmozdítani éppen az idegenség fennállása miatt.

A fejlesztésre oly okok szükségesek, melyek folytán maga a nemzeti jogélet nyilvánulása tegye a fejlesztést szükségessé.

Azt hisszük, hogy ez a szükségesség most nyilvánvaló.

2. A fejlődés további akadályának tekintjük azt a körülményt, hogy magyar anyagi magánjogunkról codifikált törvénnyel nem bírunk.

Az ősiségi jogelvnek — valamint az osztrák polgári törvénykönyv hatályának — eltörlése folytán magyar magánjogunk csak szórványos, ingatag szerkezetű törvénytételekből áll és egy tételénél sem fordul elő kapcsolat a jelenlegi szervezetű közjegyzőségre vonatkozólag. Pedig mindaddig míg intézményünknek a jogéletre ki-

ható nagy fontossága az alaptörvénnyel nem hozatik kapcsolatba, vagy nem abból ered, addig alig várhatjuk, hogy ez intézmény szükségességének érzete egész teljességében a jogélet véérébe menjen át, — és addig csak is a közjegyzők személyes érdemei lehetnek képesek a szükségesség érzetét fenntartani, de csakis a kormány és a törvényhozás segédelmével.

3. A közjegyzőnek nincs szava sem a törvényhozásban, sem más téren, a hol a közjegyzőség érdekeinek védelmére, vagy javának előmozdítására befolyást gyakorolhatna.

Vegyük tekintetbe, hogy a közjegyző nem lehet országos képviselő és a törvényhozás körében semmi befolyás nincs neki engedve. Vegyük tekintetbe, hogy az 1891. évi XVII. törv.-czikk 22. és 23. §§. által az oly közjegyző, a ki 10 évig volt már közjegyzői gyakorlaton — a curiai birói állásra törvényileg van kvalifikálva; és mégis a törvény életbeléptetése óta egyetlen eset nem fordult elő, hogy bármelyik a sok hivatott közjegyző közül erre az állásra meghivatott vagy kineveztetett volna. És vegyük azt is tekintetbe, hogy a codificationális bizottságba egy közjegyző sem nyert alkalmazást, egy sem osztatott oda be, és az egylet erre vonatkozó előterjesztése és kérelmére tagadó választ nyert, pedig itt is, ott is, amott is a közvetlen gyakorlat kérdéseiben első sorban közjegyző adhatja meg azt a szakszerű nyilatkozatot, felvilágosítást, a mit törvényalkotásoknál mellőzni alig lehet és a törvény correctnessége szempontjából nem is tanácsos.

A közjegyzőség érdeke tehát döntő helyeken sehol sincs képviselve és ez a mellőzés, ez a kizárás egyik okul szolgál az intézmény fejlődésének akadályozására vagy hátráltatására; és ennek súlyát éreztük is abban a tapasztalásban, mely szerint ez ideig valahányszor a törvényhozás a közjegyzőségre vonatkozó törvényalkotásokkal foglalkozott — az életbe léptetett ily újabb alkotások mindig a közjegyzők hátrányára ütöttek ki.

4. További akadályául szolgálnak az intézmény fejlődésére nézve a törvénynek a helyettesítésre vonatkozó rendelkezései. E rendelkezések határozatlanok; — azok értelmezése körül különbözők, szétágazók, ellentétesek a nézetek és vélekedések. A közjegyzők magok sem állapíthatnak meg egyöntetű alkalmazkodásra valamely egységes elvet. Annyira bizonytalan e részben a helyzet, hogy legközelebb maga az igazságügyi miniszterium a hozzá felterjesztett

erre vonatkozó kérdésre a többi közt azt jelentette ki, (58350/895 hogy bármiféle okból van a közjegyző akadályozva közjegyzői teendők teljesítésében, — tehát ha hivatalos eljárásban van is irodáján kívül, akkor — még ha van is helyettese, nem a helyettes, hanem a járásbíró van minden ilyen akadály esetében jogosítva közokiratok felvételére, és a közjegyző hatáskörébe tartozó teendők teljesítésére, de e kijelentéshez nyomban hozzá tette, hogy az ily okiratok jogi hatálya nem a miniszteri rendelet, hanem törvény alapján bírálendő el.

A kormánynak ez a kijelentése még zavarosabbá tette a helyzetet, és magát a közjegyzőség lételapját is illusoriussá tette; mert ebből további különféle értelmezések sokasága következik és igen közel juthatunk ahhoz a következtetéshez, hogy ha ez így áll, akkor a közjegyzői intézmény maga lejtőre jut, és teljesen felesleges. Ezt ugyanis már is sokan oda magyarázzák, hogy a járásbíró bármikor, és bárhol végezhet közjegyzői teendőket, ahol a közjegyző nincs jelen. Pedig ezzel semmiképp nem lehet okszerű összefüggésbe hozni a törvénynek azt a rendelkezését, hogy a közjegyző, midőn helyettesítve van, abban az időben maga nem végezhet közjegyzői teendőket sem irodájában, sem irodáján kívül hatásköre területén sehol.

Ez a fontos kérdés tehát a körülötte forgó sok ellentét miatt — a mit itt csak jelezni, de nem fejtegetni kívántunk — sürgős megoldásra vár. De a megoldás csakis törvényhozás útján lévén elérhető, ez a körülmény is egyik alap oka annak a szükségességnek, hogy a közjegyzők hatáskörének módosítása sürgősen eszközöltessék egy részt a közönség érdeke és a magasabb közérdekszempontjából, amely azt kívánja, hogy midőn a jogkereső ügyfelek jogügyletök közhitelességét elérni akarják és e célból a közjegyzői irodában bármikor megjelennek, ne legyenek kénytelenek a közjegyző távolléte, és sokszor több időre terjedhető hivatalos akadály miatt hosszabb s talán napokra terjedő időig várakozni, hanem az irodában bármikor megnyerhessék jogügyeiknek közhiteletű rendezését. Másrésztől eszközöltessék a módosítás akkép, hogy midőn a közjegyzőnek irodában is, és azon kívül is előforduló sürgős jogügyleteket egyidőben kellene rendezni, ugyanakkor helyettese által, de az ő felelősségére végezhesse azt. Valamint eszközöltessék a módosítás akkép, hogy ez esetben a hivatalos pecsétnek mi módon való használata törvény által szabályoztassék azon mód

szerint, amint ezt bármely más terjedelmes ügykörrel bíró közhivatal vagy hatóság különböző osztályai megfelelő joghatálylyal gyakorolják is a nélkül, hogy a hivatali pecsét egysége sérelmet szenvedne.

5. Vannak az intézmény fejlődésének egyéb, — a közjegyzői gyakorlatból folyó akadályai is.

Ugyan is, — a közjegyzőségnek legsajátságosabb tulajdonsága, jellege a jogi közhitelesség, a közbizalom. E kettőn alapszik az intézmény létjogosultsága, e kettő nélkül a közjegyzőség semmi.

A közhitelesség, a közbizalom fogalma kizár minden olyan működési kört, a mely a közjegyzőt valamely jogügyben bármelyik fél irányában valamiképp érdekeltnek vagy pártállást foglalónak tüntetné fel.

Pedig a közjegyzőség szervezetében most több oly működési tér van a közjegyzőre ruházva, a melyben ez az elv nincs fentartva, hanem a közjegyző működése valakinek érdekeit érinti. Ebben rejlik egy nyomós oka annak, hogy más közegek feszélyt és nyomást éreznek saját hatáskörükben a közjegyző működése által.

6. Nevezetesen a közjegyzői törvénynek az a része, a mely szerint a közjegyző peren kívüli akár jogi, akár más minőségű oly ügyekben, melyek más hatóságnál vannak folyamatban a feleket képviselheti s azok érdekében eljárhat, — sérelmét képezi az ügyvédeknek, vagy legalább ők azt magukra nézve sérelemnek és hatáskörükbe vágónak tartják és bizonyos, hogy a közjegyzők eme működési körének fennállásáig az ügyvéd nem is lesz soha támogatója a közjegyzőségnek.

7. Továbbá, hogy a közjegyző mindennemű — nem peres ügyben magán felek részére okiratot, beadványokat készít, azt beadja és szorgalmazza: ebben a működési körében sérelmet talál és saját hatáskörébe ütközőnek tartja nem csak az ügyvéd, hanem a községi jegyzők és mindenki, a ki akár hivatala körében, akár más módon jogosan, vagy jogtalanul foglalkozik beadványok szerkesztésével.

8. A leltározásról és árverések vagy más ily birói vagy hatósági megbízásoknak közjegyző által való teljesítésében sérelmet talál a bírósági vagy hivatali végrehajtó és ezáltal saját munkakörét érzékenyen érintve tekinti.

Mindezek a közegek az említett illetőségi kérdésekben és azok miatt nem csak, hogy nem barátjai a közjegyzőségnek, de annak fejlődését lehetőleg gátolják.

9. Továbbá a közjegyzői kényszernek általános vagy nagyobb fokozatban való behozatala ellen köz és általános bizalmatlanság áll fenn ama közvélekedés folytán, miszerint ez az érdekelt feleknek magánszabadságát és cselekvési jogképességét érinti és sérelmet látnának saját jogaik gyakorlatának szabadsága tekintetében.

Mindezen kérdések elől nem zárkozhatunk el és ezekkel számolnunk kell, midőn a közjegyzők hatáskörének módosítása végett kívánunk komoly lépést tenni. És sem szemet nem hunyhatunk az előtt, sem nem tagadhatjuk, hogy mind ezekben van is okszerű összefüggés, — nem tagadhatjuk, hogy ezek csakugyan alterálják azt a jogi közhitelességet és közbizalmat, a mely természeténél és erkölcsi értelménél fogva kizár minden érdeklődést vagy magánbefolyást a különféle érdekű ügyfelek közt. A közbizalom és közhitelesség jellege azt hozza magával, hogy a közjegyző, mint teljesen pártatlan és mintegy közös őrzője a jogbiztosságnak álljon az ügyfelek érdekei közt.

10. Ezt a párton-kivüli helyzetet kell tehát nekünk közjegyzőknek elfoglalni és a közhitelesség tiszta fogalmának álláspontjára kell nekünk helyezkedni, midőn a közjegyzők hatáskörének módosítását kívánjuk és sürgetjük.

Sürgetnünk pedig kell ezt a módosítást, mert a közjegyzői állások szaporítását illető értelemben vett módosítás nélkül keresztül vinni nem egyéb, mint a közjegyzőség végromlásának alapját lerakni.

Kutatnunk kell tehát, melyik az az alap, melyik a kiinduláspont, a melynél fogva a közjegyzők hatáskörét saját hazánk jogéletének szükségleteihez képest a jogi közhitelesség és közbizalom tisztaságának megfelelőleg kell módosítani és alkalmazni. Ezt az alapot meg is találhatjuk következőkben.

11. Habár bizonyos az, hogy jogügyletek megkötésénél a jogi cselekvés gyakorlatának szabadságát kényszerrel korlátozni ott, a hol csupán magán érdekek fenforgásáról van szó, nem lehet, mert ily kényszer maga már némileg magában hordja a közhitelesség és közbizalom iránti hit és vonzalom megrendülését.

Amde az is bizonyos, hogy nem mindenki bír a magánjog elve szerint a jogi cselekvés feltétlen szabadságával. Ily feltétlen szabadság egyébiránt a jogéletben képtelenség és épen a közjegyzőség irányában túlhajtott követelmény. Már maga a törvény nem egyéb, mint a feltétlen szabadságnak korlátozása és a szabadság gyakorlásánál követendő rend előírása. De az emberi természetből folyó társadalmi helyzetben nincs is ember, nincs család, nincs társas egyesület, nincs állam, a melyben mindenki azt cselekedhetné szabadon, a mit éppen akar, mert felette nagy azoknak az egyes és jogi személyeknek száma, a kik önálló rendelkezési joggal nem bírnak, hanem jogi cselekmények gyakorlatát a társadalmi együttlét viszonyainál fogva és az állam magas érdekéből gyámi, vagy hatósági, vagy kormányfenhatósága útján intézhetik. Ilyenekre nézve az államnak nemcsak joga, hanem magas feladata hozza magával azt, hogy az illetőket éppen a mások szabadságából keletkezhető visszaélések és jogsérelmekről megóvja, a mire nem lehet alkalmasabb mód, mint az, hogy ilyen oltalmat igénylő ügyfelek jogügyleteinek megkötésénél az erre hivatott jogi szakközegek közbejárását, és a közhitelesség alkalmazását a törvény szükségkép megkövetelje.

Ily értelemben a közjegyzői kényszer senkinek jogi cselekvési szabadságát nem sérti, sőt mindenki természetesnek és helyénvalónak találja, hogy az oltalomra szorult ügyfelek a közhitelesség jótékonyágában részesüljenek és az által jogaik biztosságát megnyerjék.

Itt tehát a kormánynak és törvényhozásnak hivatásszerű, jogos és tág tere nyílik a közjegyzői intézmény fejlesztésére.

12. Ezen kívül az államnak a közgazdaság és hitel szempontjából másféle fontos érdeke azt is kívánja hogy az ingatlan javakra vonatkozó telekkönyvi jogok nyilvánosságban és rendben tartassanak és hiven kitüntessék a jogviszonyokat.

Itt állami kényszer nélkül czélt érni nem lehet, itt a jogi cselekvési és szerződési feltétlen szabadság, vagy szabadosság a közhitelt, jogi biztosságot tönkre teszi annyira, hogy az ebből eredő bajokon még utóbb sem lehet másképp segíteni, mint a magánjogok korlátozásával és az államkincstár nagyobb károsodásával. Hogy ezen a téren hová vezet az átruházási szerződések megkötése körüli teljes szabadság, e tekintetben előttünk áll közvetlenül, sőt folytatódik a nagy példa, a telekkönyvi betéteknek a tényleges birtok-

lás alapján való szerkesztése. Ez nem más okból keletkezett, mint abból, hogy a telekkönyvi jogokra vonatkozó szerződési ügyek eddig ez ideig bárkinek szabad tetszésére lettek engedve, a telekkönyvi jogok bevezetése tetszés szerint elmulasztott és e miatt az egész országban a telekkönyvek hitelvesztett irományhalmazokká váltak.

A tényleges birtok alapján való betétszerkesztésnél pedig a jogfolytonosság nem szigoruan vétethetvén tekintetbe — e miatt nagyszámu jogsérelem és ennek veszedelmes következményei állottak be. Ezek a következmények a jövőben — szerződési kényszer nélkül mindig ismétlődni fognának.

Hogy erre a kormány és a törvényhozás már gondolt és a tarthatlanságot belátta, erre mutat világosan az a körülmény, hogy már az örökösödési eljárást szabályozó új törvényben gondoskodva is van az ingatlanokra vonatkozó kényszertárgyalásról. Ez azonban csak egyoldalu eredményt fog szülni, mert a telekkönyvi jogok szerzése csak részben történik öröklés útján, ennél sokkal nagyobb mértékben történnek a vagyonátruházások szerződések kötése által.

Ezek képezik a bevezető indokokat arra nézve, hogy a királyi közjegyzők országos egylete a közjegyzők hatáskörének módosítása és a díjszabásnak ezzel kapcsolatban álló tételeire vonatkozólag kész törvényjavaslatot szerkesztett az alábbi szövegezéssel és azt nagyobb küldöttség által a kir. igazságügyminister urnak, mint olyan alkotást adja át, a melynek törvényhozás útján való életbeléptetése a közjegyzői állások szaporításának szükségessé vált eszközléséhcz elkerülhetlen, és azzal összefüggő tulajdonságánál fogva szükséges. A központi bizottság ennek a munkálatnak összeállításánál nem csak a fentebb elősorolt okokat vette figyelembe, a melyek a helyzet általános körülményeiből folynak, hanem figyelembe vette azokat a felterjesztéseket is, a melyeket az egyes kamarák a szaporítás kérdésében a királyi igazságügyminister urhoz benyújtottak és melyeknek szövegét a kamarák e bizottság elnökségével annak megkeresése folytán másolatban közölték.

Az ekként összeállított törvényjavaslatnak szószerinti szövege következő:

Törvényjavaslat (tervezet)

a kir. közjegyzők hatáskörének módosításáról.

1. §. A királyi közjegyzők hatásköre kiterjed:

A) A jogügyleteknek és végrendeleteknek közokiratba való felvételére;

B) hitelesítésekre és tanusítványoknak hivatalos alakban való kiállítására;

C) nálók letett okiratok, végrendeletek és értékneműek őrzésére;

D) örökösödési ügyekben a tárgyalás vezetésére.

Ezen rendelkezés folytán az 1886. évi VII. törv.-cz. 20., 34., 35., 36., 37. §§. hatályukat veszti.

Helyettesítés.

2. §. A közjegyző hatásköréhez tartozó, a fentebbi pontban meghatározott teendőinek teljesítésére betegség, vagy távollét vagy más okból való akadályoztatása esetén saját felelősségére az 1874. évi XV. törv. cz. 21—25 §§. és az 1896. évi VII. törv.-cz. 5—9 §. szabályai szerint minősített helyettest alkalmazhat.

3. §. Olyan helyettes, a kinek a közjegyzői kamarától nyert helyettesi igazolványa az igazságügyminister által megerősítettik és jóváhagyó záradékkal ellátatik, a közjegyzőt ennek akadályoztatása esetén külön esetenkénti bejelentés nélkül is bármikor helyettesítheti, köziratokat felvehet, közjegyzői teendőket közhitelesség joghatályával végezhet akkor is, midőn az irodában előforduló teendőkön kívül ugyanabban az időben az irodán kívül a közjegyzőnek hatáskörének területén előforduló más jogügyletben kell eljárni.

4. §. Az ily módon jogosított helyettes a közjegyző hivatalos pecsétjének azt a példányát tartozik használni, a melynek körirata az illető közjegyző neve és közjegyzői minőség megnevezésén kívül e szónak: «helyettese» toldásával van kiegészítve.

Aláírását pedig ily helyettes az előirt módon a miniszteri határozat számára való hivatkozással teljesíti.

5. §. Oly esetekben, midőn a közjegyző akadályozva van, vagy állása megszűnik, helyettese pedig nincs: a közjegyző hatásköréhez tartozó jogügyletben a kir. járásbiróság vezetője addig az ideig

végzi a közjegyzői teendőket, a míg a közjegyzői kamara helyettest rendel, avagy a közjegyző akadályoztatása megszűnik.

A) Jogügyletek és végrendeletek felvétele.

6. §. Jogügyleteknek és végrendeleteknek közokiratba való felvétele körüli eljárást az 1874. évi XXXV. törv.-cikk. V., VI., VII. fejezetei és az 1886. évi VII. t.-cz. 26—26. §§. határozzák meg következő kiegészítésekkel.

7. §. Jogügyletek szükségkép közjegyzői okiratba foglaltassanak következő jogesetekben:

a) szülők és gyermekek között, ugy a házastársak között, valamint testvérek, avagy unokatestvérek, nem különben gazdák és cselédek közt fenforgó oly jogügyletek kötésénél, melyeknél ingatlan javaknak egymásközt bármi czim alatt való átruházása iránt jön létre megegyezés;

b) oly jogügyleteknél, melyek által kiskorúaknak, vagy gondnokság alatt állóknak, vagy pedig siketnémák és vakoknak ingatlan vagyona vonatkozó joga vagy kötelezettsége szerződésileg meghatároztatik;

c) minden oly jogügyletnél, a melyek által állami, vagy hatósági felügyelet alatt álló közintézeteknek, közalapítványoknak és a kincstárnak ingatlan javakra vonatkozó magánjogi igényei mások irányában megállapittatnak.

8. §. Egyéb esetben csak akkor foglalandó a jogügylet vagy végrendelet közjegyzői okiratba, hogyha ezt a mindnyájan önjogu érdekelt felek közös akarattal kívánják.

Az ily ügyfelek egyező kívánatára a jogügyletről készült, már kész magánokirat is közjegyzői közokirat joghatályával felruházható, ha azt az ügyfelek együttesen e célból a közjegyzőnek átadják.

9. §. A közjegyző által felvett közokirat eredetije, — valamint az ügyfelek által a fentebbi pont értelmében nála letett és közokirat erejével erejével felruházott kész magánokirat eredetije mindenkor a közjegyző irattárában marad hivatalos őrizetben.

Az ezekről az 1874. évi XXXV. törvényczikk 138—145. §§. szabályai szerint kiállított hiteles kiadvány az eredeti közokirattal egyenlő joghatálylyal bír, melynek alapján az 1874. évi XXXV. törvényczikk 111—122. §§. szabályai szerint végrehajtás foganatosításának van helye.

10. §. Ingatlan javakra vonatkozó jogügyletekről felvett közjegyzői okiratoknak, — vagy közokirat jogerejével felruházott magánokiratoknak hiteles kiadványát a közjegyző — a mennyiben kiskorúak vagy állami avagy közh. tósági felügyelet alatt álló ügyfelek jogügyletéről jött létre az okirat, jóváhagyás vagy megerősítés végett az illető gyámi, állami vagy más illetékes közhatósághoz bemutatja. Nem különben az okirat másolatának az illetékszabási hivatalal való szabályszerű közléséről is gondoskodik.

Ily okiratoknál a végrehajtási joghatály akkor áll be, midőn az okirat hiteles kiadványára a gyámi vagy más illetékes hatóság jóváhagyási záradéka reá vezetett és annak hivatalos pecsétével elláttatott.

11. §. A királyi közjegyző hatásköréhez tartozik oly beadványok elkészítése és beadása, a melyek az előtte megkötött jogügyletről felvett közokiratból kifolyólag az abban meghatározott jogoknak perenkivüli érvényesítéséhez, — különösen telekkönyvi jogok megszerzéséhez szükségesek. — Ily beadványok külzete a királyi közjegyző ellenjegyzésével ellátandók.

12. §. Nincs jogositva a kir. közjegyző szerződéseknek magán alaku okiratba való felvételére; — sem pedig ügyfelek érdekében bíróság, vagy más hatóság előtt folyamatban levő akár peres, akár perenkivüli ügyekben egyes felek érdekében való eljárásra vagy azoknak képviselésére, azok nevében vagy érdekében való közreműködésre. Ide azonban nem sorozhatók oly perenkivüli ügyletek, melyeknél a közjegyző saját magát vagy családját érdeklő ügyletekben magánminőségben közbejár. — Saját ügyeiben pedig a közjegyző peres ügyekben is képviselheti magát.

B) Hitelesítések és tanusítványok.

13. §. Tanusítványoknak hivatalos alakban való kiállítását és hitelesítését a királyi közjegyző az 1874. évi XXXV. törv.-cikk 88—105. §§-ban meghatározott módon teljesíti.

14. §. Az 1880. évi 51. törvényczikk 11. §-nak a névalírá-sok hitelesítésének dijaira vonatkozó g) pontja akkép módosittatik, hogy névalírá-sok hitelesítéseért a közjegyzőt következő dijak illetik:

a) ha ugyanazon okiraton két egyénnek névalírá-sa hitelesittetik, — akkor mindegyik névalírá-snak hitelesítése-ért egyenkint . . . . . 50 kr.

- b) ha ugyanazon okiraton kettőnél több névalírás hitelesítendő, minden további névalírás hitelesítéseért egyenkint . . . . . 50 kr.
- c) midőn az aláíróknak személyazonossága tanuk általi bizonyítással állapíttatik meg, a tanuk nevének, polgári állásának és lakásának tanusításaért összesen . . . . . 50 kr.
- d) hitelesítési jegyzőkönyv felvételeért . . . . . 50 kr.
- e) cselédek és napszámosok ezen díjaknak felét fizetik.

C) Okiratok, értékeműek s végrendeletek megőrzése.

15. §. Okiratoknak, végrendeleteknek, és értékeműeknek hivatalos őrizetbe való vétele körüli eljárást az 1874. évi XXXV. törvénycikk 103—110. §§. szabályozzák.

D) Hagyatéki ügyekben való eljárás.

16. §. Az örökösödési ügyekben a tárgyalás vezetése a királyi közjegyzőt az 1894. évi XVI. törv.-cikk alapján és annak rendelkezése szerint illeti következő kiegészítésekkel:

17. §. Az örökösök és hagyományosok öröklési, illetőleg hagyományhoz való jogának, — az örökghagyóhoz való vérségi összekötötésöknek, — ugy a hagyaték cselekvő, és szenvedő állapotának igazolására szolgáló okiratok, anyakönyvi és telekkönyvi kivonatok vagy írásbeli igazolványok magok az érdekelt felek által, az ő saját költségükre és terhükre szerzendők be és csatolandók. A mennyiben az érdekelték ezeknek beszerzése körüli teendőket a tárgyaló királyi közjegyzőkre bizzák, az ebbeli eljárás díjazása és a készkiadások megtérítése külön az 1880. évi 51. törv.-cikkben szabályozott díjtételek szerint a felek által viselendő.

18. §. Az 1894. évi XVI. törv.-cikk 117—118. §§-nak intézkedése akkép egészítettnek ki, hogy a 118. §-ban megjelölt munkálatokért a 117. §-ban szabályozott díjatalány abban az esetben illeti a közjegyzőt, midőn a leltározás és tárgyalás együttvéve vagy külön két napnál több időt nem vett igénybe — egy napra 8 órát számítva.

Ellenben, ha a leltározás és tárgyalás együtt két napnál több időt vett igénybe: akkor a további időre a közjegyzőt az 1880. évi 51. törv.-cikk 19., 20. és 25. §§-ban szabályozott díj is illeti.

19. §. Póttárgyalásokért, a melyek a közjegyzőnek saját eljárása körül felmerült hiányok kiegészítése végett szükségesek, — a közjegyzőt semmi díj nem illeti. Ellenben oly esetben, midőn a 118. §-ban jelzett munkálatok befejezése után a póttárgyalás magok az ügyfelek mulasztása, vagy azoknak kívánsága következtében rendeltetik meg; ily esetben a közjegyzőt póttárgyalásért az 1880. évi 51. törv.-cikk 23. §-ban szabályozott díjazás illeti.

Ugyszintén ugyanez a díjszabály alkalmazandó akkor is, midőn a 118. §-ban előirt munkálatokon kívül a közjegyző a hagyatéki iratokból akár az ügyfelek, akár árvaszék vagy hatóság kívánatára másolatokat, kivonatokat készít és hitelesít.

20. §. Hogy ha a közjegyzőt a fentebbiek szerint megillető tárgyalási díjatalányt, a fentebbi pontokban megjelölt díjakkal és készkiadásokkal együtt az érdekelt felek a tárgyalás befejezésekor nem fizették ki, — a közjegyzőnek e részben való jelentése folytán a bíróság hagyaték átadó, vagy perre utasító végzésben ezen költségeket és díjakat megállapítván, egyidejűleg azoknak a hagyatéki ingatlan javakra való bekebelezése és biztosítása iránt intézkedik éppen azon módon, mint a hogy az örökösödési kincstári illetékre nézve előírva van.

III.

Indokolás a törvényjavaslathoz.

A közjegyzői intézmény életbeléptetésének ideje óta szerzett tapasztalatok szerint, a közjegyzőség a jogi közhitelesség szolgálatában életrevaló intézménynek bizonyult és annak a jogélet fejlődésére nagy befolyása tapasztalható. Ez az életrevalóság már a közérületnek nyilvánulásából is megállapítható, mert a közjegyzői állások szaporítása az ország minden részében közóhajtássá vált és a közjegyzők létszámának szaporítása általánosan sürgettetik.

A törvényhozásnak ezt a közérületet és közkívánatot tekintetbe kell venni.

De viszont nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a közjegyzői állások szaporítása számosabb fontos kérdéssel áll kapcsolatban, melyek befolyással bírnak az elhatározásra.

E kérdések között első sorban az államnak a jogrend és jogbiztosságra vonatkozó közérdeke jön tekintetbe: — de ettől nem lehet elválasztani a királyi közjegyzőknek a törvény által biztosított

érdekeit és jogait. Ez a jog pedig az állások szaporítása által közvetlenül érintve van. Ez a két — egymástól el nem választható érdek a közjegyzői állások szaporítása esetére elkerülhetlenné teszi azt, hogy a közjegyzőségre és azzal összefüggő díjszabásra vonatkozó törvények revízió alá vétessenek és a körülmények szükségleteihez alkalmazva módosíttassanak.

Minden tekintetben nagy különbség van az intézmény életbe léptetésének idejékor fenállott viszonyok és a mai időbeliek közt.

Ehhez járul, hogy a jogfejlődés terén, az igazságszolgáltatás körében oly nagy átalakulások történtek, hogy ezek folytán a közjegyzőségre vonatkozó különböző törvényeknek összegezése, egészben új, egységes és rendszeres közjegyzői törvénynek alkotása volna kívánatos.

Azonban ez idő szerint erre még gondolni nem lehet, mert ehhez a legfőbb alap — az anyagi magánjog codifikálása nem jutott a fejlődésnek arra a fokára, a melyből kiindulni lehetne; pedig a közjegyzői törvénynek, hogy az egy egész, egységes, rendszeres alkotás legyen, codifikált magánjogi anyagi törvényekből kell kifolyni, azzal kell szoros összhangban lenni.

Ezen kívül az 1894. évi XVI. t. cikk az örökösödési eljárásról csak legközelebb léptettévé életbe és a közjegyzőség hivatása ezzel az új törvénnyel szerves összefüggésben állván; arra az esetre ha a közjegyzőségre vonatkozó többféle törvény összefoglalva, egységes és rendszeres törvénykönyvbe alakíttatnék át; ez esetben az új örökösödési törvénynek is lényeges módosítás alá kellene máris kerülni. Erre pedig a törvényhozás nem gondolhat.

Minthogy mégis a közjegyzők hatáskörének módosítása a fentebb előadott okok miatt most már elkerülhetlen, az egységes szerveztű közjegyzői törvénynek megalkotása helyett ez idő szerint novelláris alakú póttörvény által kell kiegészíteni azokat a hézagokat, melyek a jogélet viszonya által a közjegyzőség szervezetében létesültek és melyek az intézmény életbe léptetésétől lefolyt idő alatt a gyakorlatban felismertettek.

Ezen elvek alapján a módosító törvényjavaslat az idefűzött szöveg szerint összeállítván, — az abban foglalt rendelkezésekhez még külön következő indokolás járul.

Az 1. §. a közjegyzők hatáskörébe utalt teendőket taxative határozza meg. Itt tekintettel kellett lenni arra, hogy a közjegyzők hatásköre megtisztíttassék oly rendelkezésektől, melyek nem szorosan a közhitelesség keretébe tartoznak, hanem a közjegyzőt oly magánmegbízások teljesítésére utalják, a melyek valamelyik ügyfél érdekét mások érdeke ellenében előmozdítanák.

A közjegyzőt megillető közhitelességnek, közbizalomnak és ehhez kellő tekintélyének semmi sem okoz nagyobb hátrányokat, mint ha a közjegyző az ügyfelek közt fenforgó ügyben mint valamelyiknek pártérdekét képviselő közbenjáró járna el közjegyzői minőségben. Ennélfogva ezen §-ból ki kellett zárni mindazokat az intézkedéseket, melyek a közjegyzőt úgy állítják a felek közé, mint valamelyik ügyfél képviselőjét vagy érdekeinek előmozdítóját.

A 2., 3., 4., 5. §§-ban foglalt — a helyettesítésre vonatkozó rendelkezések szükségét hathatósan igazolják az eddig szerzett tapasztalatok.

Az eddigi rendelkezések ugyanis a közjegyző akadályoztatása esetére szükséges helyettesítés kérdésében határozatlanok, felette sok eltérő nézetre és magyarázásokra adnak alkalmat, mely értelmezések káros következményei a jogviszonyokra terjedhetnek ki. De ettől eltekintve az ügyfeleknek helyrehozhatlan hátrányt okozhat az a körülmény, hogy midőn azok jogügyleteik rendezése és a közhitelesség megszerzése végett a közjegyző irodájában megjelentek, a közjegyzőt még hosszabb ideig — néha napokig tartó várakozás után sem találhatják, — mert az a hatásköréhez tartozó területen máshol több ideig tartó hivatalos járatban távol van.

A törvényhozásnak nem lehetett szándéka, hogy az ügyfeleket ily hátrányoknak kitegye. Sőt ellenkezőleg éppen a jogi közhitelesség jótéteményeiben és a megbízhatóság könnyebb elérésében kívánta a törvényhozás a honpolgárokat részesíteni és azok javára kívánt intézkedni a közhiteles helyek, vagyis a kornak jogfejlődéséből keletkezett közjegyzőség behozatával. Ennek a célnak elérése és az e részben tapasztalt visszasságok megszüntetésére ezen 2., 3., 4., 5. §§-nak rendelkezései alkalmasak.

A jogügyletek és végrendeletek felvételére vonatkozó 6—12. §§-ban foglalt rendelkezések az ügyfeleknek jogügyleteik megkötése

körüli jogi cselekvési szabadságát fentartják. Azonban tapasztalás szerint a jogbiztosságot veszélyezteti és jogsérelemre ad okot oly eset, midőn a szabad cselekvésre jogosított önjogú ügyfél egy, vagy több más, nem önjogú ügyféllel, — avagy valamikép az ő befolyása alatt álló ügyféllel kerül szerződési viszonyba, — vagy pedig, ha az állam különös figyelmét igénylő, a közhitel tekintetével kapcsolatban álló vagyona vonatkozó ügylet szabadon köttetik, mert ily ügyletek a jövőre és távolabbi időre kiterjedő jogkövetkezményekkel járnak és így a közhitelesség joghatályát még inkább igénylik.

Ily ügyleteknek minden korlátozás nélkül való szabad megkötése kivált a hitellelkekönyvek közhitelességében okozhat érzékeny jogzavarokat, — és ez ideig okozott is oly mértékben, hogy a hitellelkekönyvek az ország nagy részében már nem tüntetik elő az ingatlan javakra vonatkozó jogállapot valódi képét.

Midőn tehát a jogi cselekvési szabadságnak elvben való fentartása mellett az állam ilyenmő ügyletekben az oltalomra szorult egyének és közintézetek ügyleteinek közhitelesség erejével való megkötését megkivánja: ekkor az állam éppen a jogrend fentartása körüli magas feladatát gyakorolja. És ezt az említett 6—12. §§-ban foglalt rendelkezések által legsikeresebben érheti el.

A módosító törvényjavaslatnak a hitelesítésekre és tanusítványok kiállítására, valamint az okiratok és értékneműek őrzésére vonatkozó 13., 14., 15. §§. szerint az 1874. évi XXXV. törv.-czikk 88—110. §§. foglalt és ezekre az ügyletekre vonatkozó eddigi rendelkezéseken nem történik módosítás, mert a gyakorlati tapasztalatok a módosításnak lényegesen semmi szükségét nem tüntetik itt fel, magára az eljárásra nézve.

Egyedül a névalírások hitelesítésénél előirt eddigi díjazás körül merül fel szembetünő aránytalanság.

Ugyanis a közjegyzői ügyködésnek ebben az ágában a tapasztalati adatok szerint sokkal több ténykedés és nagyobb felelősség terheli a közjegyzőt, mint a mennyi arányba hozható volna az ezen munkálatokért előirt eddigi díjazás csekélységével, mert azonkívül, hogy a hitelesítési eljárásról jegyzőkönyv is veendő fel, a melyben a felek és esetleg azonossági tanuk neve, lakása, polgári állása, valamint a hitelesítendő okirat jogi minősége is megjegyzendő és ebből az okból az okirat jogi tartalma is megtudandó, —

ezenkívül még sokszor a felekkel előlegesen megbeszélések is folytatandók és még ugyanez a jegyzőkönyv aláírása és felolvasása is eszközendő. Így tehát aprólékosnak látszó, de felelősséggel járó akadályok felmerülése is nehézkesebbé teszi az ebbeli eljárást. Ezeknek a munkálatoknak díjazását a méltányosság megsértése nélkül az eddigi arányban meghagyni nem lehet, — mert az eddigi díjtételek az intézmény életbeléptetésének még első idejéből származván, — azok a jelenlegi drágasági viszonyoknak éppen nem felelnek meg.

A hagyatéki tárgyalásra és tárgyalási díjazásra vonatkozó 16—20. §§-ban foglalt rendelkezések szükségességét számos ok igazolja

Ezek közt legfőbb és döntő ok az, hogy az 1894. évi XVI. törvényczikkben szabályozott új örökösödési eljárás a közjegyzőkre sokkal nagyobb munkakört hárt, mint az az eddigi eljárásnál előfordult. Ezen munkálatok közt azonban több oly munkálat van előírva, a melyekért a közjegyzőt ezen új díjszabás szerint semmi díj nem illeti, melyeket ingyen tartozik teljesíteni (a 100 frt értéken aluli hagyatékok tárgyalása, minden póttárgyalás, másolatok készítése és hitelesítése, telekkönyvi és anyakönyvi kivonatok megszerzése, hirdetések kibocsátása stb.) holott a kisebb hagyatéki ügyeknél a munkálatok csakúgy teljesítendőek, mint más, díjazott hagyatéki ügyeknél.

Midőn tehát az 1894. évi XVI. törv.-czikk a munkálatok nagyobb mértékét hártja a közjegyzőre, de ugyan ekkor őket ezen munkálatok nagy részének ingyenes teljesítésére kötelezi: ebben jogsérelem rejlik.

Ugyanis szembetünő bizonyossággal megállapítható, hogy a munkatöbblet miatt a közjegyző kénytelen és köteles irodájának helyiségét kiterjeszteni, azt felszerelni és egyszersmind irodaszemélyzetének létszámát szaporítani.

Könnyen érthető, hogy ez annyi költségtöblettel jár, a mely kiadási többlet felemésztí azt a díjátalányt, a mely az 1894. évi XVI. törv.-czikkben a nem ingyenes munkálatokért szabályozva van.

Már maga ez a körülmény is tarthatatlanná teszi a hagyatéki ügyek tárgyalásáért szabályozott díjazás rendszerét, mert ez a körülmény a közérdek kárára az örökösödési ügyek rendezését megakasztja az irodafentartási költségek fedezésének lehetetlensége miatt.

Midőn tudniillik a közjegyző az örökösödési ügyekben a munkálatok nagy részét ingyen tartozik teljesíteni, a többi hagyatéki munkálatokért előirt díjátalányt pedig a szükségkép nagyobbított iroda, annak berendezése, irodaszemélyzet szaporítás stb. kiadásai többletére kénytelen fordítani: akkor tulajdonképen az egész hagyatéki tárgyalási munkakörében dijtalanul, jutalom nélkül jár el, éppen abban a munkakörben, mely az örökösök közt legnagyobbbrészt fenforgó vitás állapot miatt munkásságának legsúlyosabb részét képezi, melyben tehát a közjegyző tulajdonképen az örökösök és a kincstár javára teljesít legfontosabb szolgálatot.

Az ebből származható veszedelmes következmények elhárítása végett elkerülhetlenül szükséges, hogy az említett módosító 17—20 §§. törvényhozás után hatályba léptetessenek.

Annál elkerülhetlenebb ez, mert a közjegyzői állások szaporítása esetén, — a mi el nem maradhat — a közjegyzőnek egyéb jogügyletekben való forgalma is elvonatik, illetőleg a szaporítás folytán keletkezendő újabb közjegyzői állások közt megoszlik. Ez pedig közjegyzői intézmény fejlődését hátráltatván, eme módosítás. nélkül a közjegyzőség közbizalmi állása megrendül.

A helyettesi minőség elnyeréséhez szükséges gyakorlati idő összesámítása. R. Zs. kir. közjegyző az 1886. VII. 5. § azon rendelkezésének, hogy a helyettesi minőség elnyeréséhez az ügyvédi vizsgát megelőzőleg 2 év, utána pedig csak 1 év kívántatik, oly értelmezést adván, hogy a vizsgát követő idő kétszerannyit számít, mint a megelőző, a vizsgát megelőzőleg 1½ év, azt követőleg 3 hónapi gyakorlattal bíró Dr. B. F. közjegyzőjelöltet helyettesül bejegyeztetni kérte, miután nevezett jelölt kérvényező kir. közjegyző fent vázolt értelmezése szerint előzőleg 1½ évi, a vizsgát követőleg 3 hónapi, illetve ez kétszerannyit számítván, mint az előző — tehát hat hónapi, összesen 2 évi gyakorlattal bír.

Erre a budapesti kir. közjegyzői kamara a következő határozatot hozta:

58-1896 kkk. sz.

HATÁROZAT.

R. Zs. budapesti kir. közjegyzőnek az 58-896 sz. alatt iktatott kérvényében foglalt azon kérelme, hogy Dr. B. F. ügyvéd s közjegyzőjelölt az ügyvédi vizsgát megelőző 1½ évi és azt követő 3

hónapi jelölti praxisa alapján helyettesül elfogadtassék s hogy ezen körülmény a kamaránál vezetett törzskönyvben kitüntettessék, mint az 1885. VII. t. cikk 5. §-ával, hol a törvény kifejezeken megkívánja, hogy a jelölt vagy a vizsgát megelőző két évi, vagy azt követő egy évi gyakorlatot mutasson ki — ezen kétféle gyakorlat összesámíthatásáról egyáltalán nem szól — és az ennek megfelelőleg követett kamarai gyakorlatot épen nevezett kir. közjegyző úr által Dr. T. I. jelöltnek 199/91 sz. alatt hasonló körülmények közt kért helyettesi minősítésének megtagadása tárgyában provocált jóváhagyó 6882/91 sz. curiai határozattal ellenkező, ezennel elutasittatik.

Kelt Budapesten a közjegyzői kamaránál 1896 február 8.-án tartott ülésben.

Az érdekelt kir. közjegyző felebbezése folytán a m. kir. Curia 1129/96 szám alatt kelt határozatával a budapesti kir. közjegyzői kamarának határozatát helybenhagyta a következő indokolás mellett,

Az 1886: VII. törv.-cikk 5. §. c.) pontja rendelkezésével nem ellenkezik ugyan. hogy Dr. B. F.-nek az ügyvédi vizsgát megelőző egy és fél évi közjegyzői gyakorlata az ügyvédi vizsga letétele után hasonló minőségben megfelelő ideig folytatott gyakorlata által kiegészítettessék és hogy ekként az ügyvédi vizsga előtti gyakorlata az ügyvédi vizsga utáni gyakorlatával összesámíttatván, ha az a megkívánt két évi gyakorlati időt megütné, helyettesé felvétessék, — azonban Dr. B. F. az ügyvédi vizsga letétele után a kérvény beadásáig csak három havi gyakorlatot mutatván ki, ezen időnek a korábbi másfél évi gyakorlati időhöz való hozzáadása után nevezettnek két évi gyakorlati ideje még le nem telt és így helyettesé fel nem vehető, — folyamodónak az a kívánsága, hogy miután az ügyvedivizsga letétele után, ha az egész jelölti idő ezután töltetik ki, — félannyi idő kívántatik, mintha ugyanazon gyakorlat egészben az ügyvédi vizsga letétele előtt töltetik ki, az ügyvédi vizsga utáni gyakorlat kettős számítás szerint adassék hozzá a korábbi gyakorlathoz, figyelembe nem vehető, mert abból, hogy az ügyvédi vizsga letétele után egy évi gyakorlat elegendő, — azon következtetést nem lehet vonni, hogy az ilykép folytatott gyakorlat, kettős értékű lenne és az hónapokra osztatván, a korábban megkezdett gyakorlathoz kettős mennyiségben adassék hozzá, — mivel ily számítási részekre osztásról a törvény egyáltalában nem intézkedik.

Kelt Budapesten, 1896. évi márczius hó 30.-án.

Közjegyzői rendeletár.

VI.

20930 I. M.

A kir. közjegyzői kamarák által a «Budapesti Közlönyben» közzétett hirdetések díjmentességéről és a kamarák, valamint a kir. közjegyzők által szem előtt tartandó bélyeg és illetékszabályokról.

1. A közjegyzői kamarák mindazon hirdetései, melyek az 1874. évi XXXV. t.-cz. 15, 38 és 195 §§-ai értelmében tételnek közzé, a hirlap hivatalos rovatában díjmentesen felvétessenek.

Ezen hirdetésekön kívül azonban a kamarák minden másnemű hirdetései, mint magánjellegűek, azon díjszabás alá esnek, mely általában a magánhirdetésekre nézve megállapítva van.

2. A kir. közjegyző kamarák küldeményeinek portomentessége tárgyában a földművelés-, ipar és kereskedelemügyi miniszter úrnak, f. évi 15874 sz. a. a postahivatalokhoz intézett rendelete szerint, a közjegyzői kamarák az 1865. évi október hó 2.-án kiadott portomentességi szabály II.^a cikkének II. pontja értelmében leveleikre nézve, ha azok portomentes közhatóságokhoz s hivatalokhoz intézvék, vagy azoktól erednek és a portomentes kezelésre megkívántató feljegyzéssel — milyen a feladóhivatal vagy a közjegyzői kamara neve és a «hivatalból portomentes» felírás, ellátvák, az illető hivatal vagy közjegyzői kamara hiv. pecsétjével pedig lezárják, postán portomentességet élveznek.

Szükségesnek tartom kiemelni, hogy a kir. közjegyzőknek hagyatéki és más bírói megbízásokban váltott levelei nem portomentesek, mert a hagy. eljárás költségeit és így a postabért is az illető fél tartozik fizetni és mert a közjegyző minden bírói megbízást díjért teljesítvén, díja és költségei felszámításakor a levelezés postadíjait is felszámíthatja.

3. A kir. közjegyzői kamarákhoz úgy a kir. közjegyzők, mint a felek által intézett beadványok, valamint az ott felvett tárgyalási iratoknak bélyegkötelezettsége vagy mentességére nézve a kir. pénzügyminiszter úr által f. évi 38411 sz. a. kiadott és a Budapesti Közlöny f. évi július 29.-éről 171.-ik számában közzétett körrendeletnek 17. §-a szolgál irányadóul, mely szerint:

Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 26. és következő §§-ai értelmében megalakított kir. közjegyző kamarák állása, az őket megillető hatáskört tekintve, a bélyegkötelezettségre nézve közhatóságokéval egyenlő lévén, a magánfelek által hozzájuk intézett beadványokon, valamint a közjegyzőknek nem hivatalos levelezésére az illetékszabás 13.-ik tételének határozmányai alkalmazandók.

A bélyegmentes beadványokra nézve pedig irányadó az illetékszabás 14. tétel.

A közjegyzői kamarának a közhatóságokkal és közjegyzőkke vagy felekkel folytatott levelezései, valamint összes tárgyalási iratai melyek közé a fegyelmi ügyek is tartoznak, bélyegmentességben részesülnek, mely kedvezmény azonban a peres eljárásra nem terjed ki.

Budapest, 1875. évi augusztus hó 5.-én.

Evvel az igazságügyministeri rendelettel kapcsolatos a következő két pénzügyministeri rendelet.

384411/1875 P. M.

A királyi közjegyzők ügyködésére alkalmazandó bélyeg- és illetéki szabályok tárgyában. Minthogy az 1874. évi XXXV. t. cz. alapján a m. kir. igazságügy-miniszter által kinevezett királyi közjegyzők működésüket f. é. augusztus elsején megkezdik, a pénzügyi törvények és szabályok 1868. évben kiadott hivatalos összeállításának a bélyeg- és jogilletékről szóló 14-ik füzetébe a közjegyzői intézmény hiánya miatt részben fel nem vett, de az 1868. évi XXIII. 1873. ki IX. és 1875. évi XXV. törvénycikkek által érvényökben szintén fentartott, a közjegyzők ügyködésére alkalmazandó illetéki szabályok, tekintettel a kezdetben idézett törvénycikkekben s a m. kir. igazságügyminiszter által f. évi 663. sz. a. kiadott közjegyzői utasításban foglalt határozmányokra, nemkülönben a törvényhozás által időközben tett változtatásokra, a következőkben közöltetnek a p. ü. igazgatósággal mihez tartás és a területén levő kir. közjegyzők értesítése végett, s egyszersmind lényegökben körvonaloztatnak azon kötelezettségek, melyeket a bélyeg- s jogilletékek tekintetében a fenálló pénzügyi törvények s szabályok alapján tartoznak teljesíteni a kir. közjegyző.

1. A közjegyző vagy annak helyettese minden általa kezelt ügylet és iratra nézve a bélyeg- és illetéki szabályok szoros megtartásáért első sorban felelős.

Ennélfogva köteles az általa kiállított közjegyzői iratokat s általában minden általa szerkesztett más iratot és beadványt tartalma és minőségéhez képest a fennálló illetéki szabályokban megállapított bélyeggel ellátni, továbbá a nem általa kiállított, de az 1864. évi XXXV. t. cikkben említett bármely czélből előtte felmutatott vagy nála letett szabályszerűen nem bélyegzett iratok felett felvenni a leletet, s azt haladék nélkül a p. ü. igazgatóságnak megküldeni, oly jogügyletekről szóló okiratokat pedig, melyek után az illeték hivatalos kiszabás alapján készpénzben fizetendő, vagy a 25 frtot meghaladó fokozatos illeték le nem rovatott bélyegjegyeknek az okiratra való szabályszerű felhasználása által, tartozik a közjegyző az általa eszközölt kiállítás, illetőleg a nála történt felmutatás vagy letevéstől számítandó 8 nap alatt az illetékszabási hivatallal bélyegmentes másolatban közölni.

E kötelezettség alól kivételnek csak azon esetben van helye, ha a törvényszerű illeték lerovása vagy a már korábban történt letezés magán a felmutatott vagy letett okiraton igazolva van.

Az 1868 évi XXIII. t. cz. 3. §-ának azon rendelkezése, hogy a több példányban kiállított s fokozatos illeték alá eső okiratok eredeti példányai 8 nap alatt az illeték szabási hivatalnak bemutatandók a végett, hogy az illetéknek az első példánytól történt lerovása valamenyi példányon igazoltassék, a közjegyzői okiratokra nem vonatkozik, s a közjegyző által felvett köziratoknál elégséges, ha az arról kiadott hiteles kiadványokban a közjegyző által bizonyítatik, hogy az eredeti okirat mily bélyeggel láttatott el.

2. A közjegyző köteleztetik az általa kiállított iratokra felhasznált bélyeg mennyiségét, közvetlen illeték alá eső jogügyletekről szóló okiratokról pedig ezeknek az illeték kiszabási hivatallal történt közlését vagy azon körülményt, hogy az illeték lefizetése az eredeti okiraton van igazolva, ügyviteli és letéti könyveiben is feljegyezni, és az általa kiállított kiadványok hitelesítési záradékában azon okiratok bélyegének mennyiségéről, illetőleg a közvetlenül fizetendő illeték lerovásáról is említést tenni, a mely okiratra az általa felvett iratokban hivatkozás történik.

Hasonlókép köteles a közjegyző az őrizet végett neki átadott okiratok, adóslevelek és váltók átvételekor felvett jegyzőkönyvben, és ha az okirat őrizet végett postán küldetik hozzá, magán a jegyzőkönyvet pótló levélen; tanusítványoknál az ezekről felvett jegyző-

könyvben, hiteles kiadványok, kivonatok és másolatoknál pedig a hitelesítési záradékban az illetékszabás 69. tétele 4. jegyzetében foglalt szabálynak megfelelni.

3. Ha a közjegyző az általa kiállított iratokat a megfelelő bélyeggel el nem látja, a hiányzó egyszeres bélyegilleték szabályszerűen felemelt mérvben mindenkor tőle lesz első sorban behajtandó az 1874. évi XXXV t. cz. 172. §-a alapján.

A 25 frtot meghaladó fokozatos illeték, valamint a százalékos illeték alá eső okiratoknál ellenben a közjegyző csak akkor kötelezhető az illeték megfizetésére, ha az okirat másolatát az illeték-kiszabási hivatalhoz a törvényes határidő alatt átteni elmulasztotta.

4. Közjegyzőknek az 1874.-ik évi XXXV.-ik törvényczikk 11. §-a alapján letett biztosítéka a letéti hivatalok által díjmentesen kezelendő; hasonlókép illetékmentesek azon hirdetmények, melyek az idézett törvény 15 §-a-szerint a közjegyző irodájának megnyitása, s a 44 §. szerint biztosítékának kiadása iránt a törvényszék által közzétételnek.

5. Közjegyzői jelöltek részére a gyakorlatból kilépés alkalmával kiállított bizonyítványok 50 kr. bélyegilletékek alá esnek. (20 §).

6. Közjegyző által a fegyelmi bíróság határozata ellen intézett fellebezésnek első íve 1 frtos, e többi iv 50—50 kros bélyeggel látandó el.

7. Az idézett XXX.-ik törvényczikk határozataihoz képest, a közjegyző által felvett jegyzőkönyvek közül azok, melyek:

a) a százalékos illeték alá eső jogügyletet tartalmazznak,

b) a 81, 83, 84 és 145. §§.-ainak esetében vétetnek fel, ivenkint szintén 50 kr. bélyeg alá esnek.

Azon jegyzőkönyvek, melyek a 106, 197. és 108. §§. eseteiben vétetnek fel, ivenkint szintén 50 kros, illetőleg a mennyiben a tárgy értékéhez mérten a II. fokozat szerinti illeték csekélyebb lenne, ezen csekélyebb bélyeggel látandók el.

Ha valamely őrizet végett letett okirat vagy egyéb értéknek visszaadásáról külön jegyzőkönyv nem vétetik fel, s a visszavétel magán a letéti jegyzőkönyvön, vagy pedig az ezt helyettesítő iraton bizonyítatik, az 50 kr. állandó, illetőleg a II. fokozat szerinti csekélyebb illeték a letéti jegyzőkönyv, vagy az ezt pótló irat azon részére illesztendő, hol a visszavétel igazoltatik.

Ellenben illetékmentesek az említett törvény 92., 103. §§ aiban felsorolt tanusítványokról felvett jegyzőkönyvek, miután a kiadott tanusítványok ivenkint 50 kros. bélyeggel látandók el. Kivételnek azonban az árverési, árlejtési és ajánlati tárgyalásokról szóló jegyzőkönyvek, melyek az azokban foglalt jogügylet minőségéhez képest az illetékszabás vonatkozó tételei alatt meghatározott bélyegilleték alá tartoznak.

8. Névalírásoknak közjegyzők általi hitelesítésénél az első fél aláírásának hitelesítésétől a bélyeg 50 kr., minden további fél aláírásának hitelesítésétől pedig 25 krt. teszen.

9.) A közjegyzők által felvett váltóóvások első ivére 1 frt., a többi ivre pedig 50 kr. bélyeg szükséges az illetékszabás 99 tétel a) betűje szerint.

10.) Minden közjegyzői kiadvány, úgy szintén a közjegyző által kiadott kivonatok, hitelesített másolatok, fordítások s általában minden általok láttamozott iromány ivenkint 50 kr. bélyegilleték alá esik.

De ha az eredeti okirat első ivétől 50 krnál csekélyebb bélyegilleték jár, a hiteles kiadványnak minden ivére csak az eredeti okiraatra felhasznált csekélyebb bélyeg szükséges.

11. Ha valamely közjegyzői okirat több önnálló jogügyletet foglal magában (142 §.), az illetéki szabályok 64 §-a szerint a különböző jogügyletektől járó illetékek külön rovandók le.

12. A közjegyzői okiratok alapján az 1874-iki 35 ik t. cz. III. és következő §§ ai értelmében eszközölt végrehajtási eljárás alapjául szolgáló, a végrehajtási kérvény s az annak folytán felmerülő egyéb beadványok, és jegyzőkönyvek bélyegilletéke tekintetében az 1873. IX t. cz. rendeletei alkalmazandók.

A bíróságnak a végrehajtást elrendelő végzése (112. §.), miután fizetési meghagyást tartalmazó birói határozat jellegével bír, az illeték szabás 48. tétele 4. jegyzete szerint lerovandó illeték alá esik.

Mihez képest az illeték, ha a kötelezettség tárgya 800 frtot meg nem halad, a végrehajtást kérelmező által bélyegjegyekben a végrehajtási kérvényhez csatolandó, a bíróság pedig tartozik az átvett bélyeg jegyeket a váltótörvényszéki végzésekre nézve az idézett jegyzetben előszabott módon felhasználni.

A mennyiben pedig a kötelezettség tárgya 800 forintot meghalad, a végrehajtási végzés jogerőre emelkedése után a bíróság ré-

szeről az illetékszabással megbízott hivatalhoz másolatban áttérő, mely hivatal a járó illetéket az illetéki szabályok 136 §-ának 4. pontja értelmében fogja kiszabni, s annak behajtása végett intézkedni.

13. A közjegyző által a törvény 151 §-a szerint vezetendő ügykönyv, továbbá a 156. §. c) és d) alatt megjelölt óvási és letéti könyv mindenik ive 5 kros bélyegilleték alá esik, ha azonban a használt papírivek a szabályszerű (380 bécsi □") térmértéknél nagyobbak, az illetéki szabályok 56. §-ában megállapított 10, illetőleg 15 kros bélyeg jár minden egyes ívért.

14. A közjegyzők részéről az 1874. iki XXXV. t.-cz. 84. és 106 §§ai eseteiben a feleknek kiadott átvételi elismervény bélyegmentes.

15. A közjegyző tartozik a hagyatékok körüli eljárás eseteiben vagy egyéb ügyekben nyert birói megbízás teljesítésénél a bélyeg és illeték tekintetében mindazon kötelességnek pontosan meg felelni, melyek az illetéki szabályokban a bíróságokra vannak ruházva.

A közjegyzőhöz ily minőségében a felek által intézett beadványok bélyegkötelesek, minthogy ő, ha bíróság által nyer megbízást, közhatósági személynek tekintendő.

Ha a közjegyző az örökösödési eljárást birói megbízás, vagy pedig az örökösöknek az 1874. évi XXXV-ik törvény-cikk 128. §-án alapuló megbízása folytán vezeti, kötelességében áll, mielőtt az osztályrészek vagy hagyományok az érdekletteknek átadatnának, a hagyatéki kimutatást, a leltár s esetleg az örökhagyó végrendeletének, valamint a netán létrejött osztály-egyességnek bélyegmentesen hitelesített másolatával együtt az illetékszabási hivatalnak megküldeni s a hagyatéki átadása, illetőleg telekkönyvi átíratása előtt az örökösödési illeték biztosítása iránt intézkedni, illetőleg e célból a hagyatéki bírósághoz jelentést tenni.

16. A közjegyzőknél levő iratok eredetijének, hiteles másolatainak, kivonatainak kiadása iránt a felek által a törvényszékhez intézett beadványok, a törvényszéknek e tekintetben hozott végzése, továbbá az eredeti okiratok kiadásakor a közjegyző részére készített másolatok és ezek hitelesítései (184 §) úgyszintén a közjegyzői díjak megállapítása iránt a közjegyzők vagy felek által a bíróságokhoz intézett beadványok, az erre vonatkozó tárgyalás s a bíróság végzése, illetékmentesek, de a közjegyzői törvény 144. §-ában

említett megtagadó végzés ellen beadott felebbezés az illetékszabás 13. tételének 12. pontja szerint 1 frt. bélyeg alá esik.

17. Az 1874.-iki XXXV. törvénycikk 36 és következő §§.-ai értelmében megalakítandó közjegyzői kamarák állása, az őket megillető hatáskört tekintve, a bélyegkötelezettségre nézve közhatóságokéval egyenlő levén, a magánfelek által hozzájuk intézett beadványokra, valamint a közjegyzőknek nem hivatalos levelezésére az illetékszabás 13. tételének határozmányai alkalmazandók. — A bélyegmentes beadványokra nézve pedig irányadó az illetékszabás 14. tétele.

A közjegyzői kamarának a közhatóságokkal, közjegyzőkkel vagy felekkel folytatott levelezései, valamint összes tárgyalási iratai, melyek közé a fegyelmi ügyek is tartoznak, bélyegmentességben részesülnek, mely kedvezmény azonban a peres eljárásra nem terjed ki.

18. Az illetéki szabályok 255. §-ában rendelt bélyegellenőrzési szemlét köteles a pénzügyi igazgatóság a közjegyzői irodákban s illetőleg a közjegyzői kamaráknál időről-időre megtartani.

41626/1875. P. Ü. A királyi közjegyzők könyvei után járó bélyegilleték lerovási módja iránt. A pénzügyi közlöny 34. számában és a hivatalos lap 171. számában közétett 38,411. számú itteni körrendelet 13 pontjára vonatkozólag, a bélyeg lerovási módja iránt felmerült kételyek eloszlatásául és az említett szabály egyöntetű alkalmaztatásának céljából ezennel kijelentetik, hogy a kir. közjegyzőknek az idézett pontban felsorolt könyvei után járó bélyegilleték akként rovandó le, hogy az illető ügykönyv ivről ivre a használt papir nagyságának megfelelő bélyegjeggyel láttassék el, mely bélyegjegyet a könyv minden egyes ívére a használatbavétel megkezdésekor kell felragasztani és az illető ivre vezetett szöveg első szavaival keresztül írni.

Miről az érdekelt közjegyzők alkalmazkodás végett azonnal értesítendőek.

FOLYÓIRAT

a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

A magyarországi királyi közjegyzők közlönye.

→ Kiadja a magyarországi kir. közjegyzők országos egylete. ←

Szerkeszti Dr. CHARMANT OSZKÁR fiumei kir. közjegyző.

Előfizetési ár
egész évre 5 forint, félévre 3 forint

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Fiume Riva Szápáry 8 sz. a.

Megjelenik havonként egyszer.

TARTALOM: A közjegyzőség kardinális alapelvei. — Az új örökösödési eljárás hiányai a tulajdonjognak telekkönyvi átíratása szempontjából. — A örökösödési eljárásról. — Nyílt kérdések és válaszok. — Vegyesek.

A közjegyzőség kardinális alapelvei.

A „Folyóirat” 5-6 számában közölve lett a központi bizottság törvénytervezete, mely a közjegyzői törvény módosítását akarja; itten keresve és megtalálva lettek az *alapelvek* is, melyekre fektetni lehet a módosításokat.

A tervezett módosítás alapelveinek ismét van alapja és ez a *kényszer*, magának a módosításnak pedig (csak a lényegét veszem számításba) van három iránya a szerint a mint bizonyos *személyek, dolgok és testületek* jogi viszonyait érinti.

Ez az alapelv és ezek az iránypontok azok, melyek arra készítettek, hogy tollat vegyek és felfogásomat elmondjam e módosításokra nézve.

Ha a módosítások alapelveinek az alapja a kényszer, akkor nincs jogász ember, de nincs józan házi észszel felruházott érző lény egy is, a ki első tekintetre gondolkozóba ne esnék s azután bátran ki ne mondja, hogy ily alapon a közjegyzőség, avagy bármely jogi intézmény soha *természetes* uton ki nem fejlődik; természetellenes fejlesztés pedig jogállamban lehetetlen is, sikertelen is.

Más kifejezések szerint a központi tervezet indokolása a közjegyzőség alapja és létföltételeként szabja meg a *jogi közhitelességet* és a *nélkülözhetetlen közbizalmat*.